

Kutatás elvégzése a TOP-5.3.1-16-VE1-2017-00018 projekten belül

„Vannak vidékek...”

Főkezdvezményezett:

Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület

Cím: 8494 Kiscsősz, Kossuth Lajos utca 47.

email: cimbi@iplus.hu

www.eloforras.eu

Kedvezményezett:

Kiscsősz Község Önkormányzata

Cím: 8494 Kiscsősz, Kossuth Lajos utca 47.

email: kiscsosz@infornax.hu

Kedvezményezett:

Csőgle Község Önkormányzata

Cím: 8495 Csőgle, Rákóczi Ferenc utca 188.

email: kustostarsakft@gmail.com

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Tartalomjegyzék

Az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület működésének kezdetei, tevékenységének alapelvei és háttere.....	2.
Az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület bemutatása.....	7.
Tevékenységének részterületei.....	9.
Kisrégiós társadalomfejlesztés.....	17.
A munka eredményei (helyi tevékenység.....	29.
Helyzetkép.....	38.
Helyi, térségi adottságok.....	39.
A térségben jelenleg elérhető kulturális közszolgáltatások.....	42.
Stratégiaiához való illeszkedés.....	43.
Demográfiai helyzet, társadalmi változások.....	46.
Kulturális élet.....	49.
Összefogásokon alapuló, meghatározó kezdeményezések.....	53.
Jövőkép.....	54.
Az „Élő Forrás a Somló-Ság Kulturális tengelyén” mintaprogram alapja.....	54.
I. Megyei, regionális, országos, nemzetközi programok, együttműködések bonyolítása.....	56.
II. Helyi térség és társadalomfejlesztési programok.....	57.
Célcsoportok bemutatása.....	57.
Kiemelt fejlesztési elképzelések. A folytatás tervezett iránya.....	62.
Hunyor Népőiskola.....	71.
Értéktáró kutatás a Hunyor-Marcál-mente kistelepüléseinél.....	78.
Végezetül.....	86

Helyi társadalom erősítése, közösségépítés, kohézió, együttműködés, megtartó erő

Az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület működésének kezdetei, tevékenységének alapelvei és háttere

Ahhoz, hogy az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület hiteles története bemutatható legyen, 2001-ig kell visszatekinteni az időben. Az ország hatvan népművésze, néprajzosa, ismert és kevésbé ismert – mégis kiváló – szakembere kezdeményezésére valósult meg az a tanácskozás, amelynek eredményeként megszületett az igény egy Kárpát-medencei hatókörű civil szervezet létrehozására. Az első összejövétel a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma épületében került megrendezésre, amely jelzi, hogy az akkori kormány támogató, kezdeményező szándékkal fordult a szervezet létrehozói felé. A cél egyszerű volt: a magyar népi kultúra nemzeti értéként való kezelése, ismertségének, megbecsülésének általános növelése és a vele foglalkozó tömegek segítése, érdekvédelme. A tanácskozó testület a néphagyomány minden területét képviselte, néprajzosok, gyűjtők, kutatók, népzeneészek, néptáncosok, tárgyalgatók voltak jelen. Már az első megbeszélésen megfogalmazódott egy független civil szervezet (egyesület) megalapításának igénye. Rövid szakmai szekció-megbeszélések követően sikerült papírra vetni az alapszabályba szánt alapvető célkitűzéseket, feladatokat. Répássy Mona művelődéstörténész javaslatára megszületett az egyesület neve is: Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület.

A sokéves szakmai és közösség szervezői múlttal rendelkező, nagy létszámú alapítói kör erős hittel állt a közös munka elé, hiszen az első alkalom biztató volt. Tiszta lelkű, világos értékek mentén élő emberek jelentős csoportja szeretett volna valami nagy horderejű együttműködést, amiért mindenki hajlandó volt komolyan dolgozni. A második, szintén nagy létszámú találkozó már a Hagyományok Házában zajlott. A megbeszélésre meghívott jogász előre megszövegezett alapszabály-javaslatot tárt elénk, amely néhány szakmai kiegészítéssel elfogadásra került, így a közgyűlés kimondta az egyesület megalakulását.

Néhány hónap múlva kormányváltás történt, a szervezet bejegyzési kérelmeit pedig rendre elutasította a Fővárosi Törvényszék.

Három próbálkozás történt, három kifogással kísérve. Időközben az alapítói létszám, lelkesedés és szándék egyaránt fogyatkozásnak indult.

Az utolsó kitartó 12 ember a Hagyományok Házában újra kimondta a megalakulást, majd Ajka-Padragkúton megjelölt székhellyel bejegyzést kezdeményezett a Veszprém Megyei Törvényszéken. Ez a próbálkozás már sikerrel járt.

Köszönet a kitartásért és támogatásért Kelemen Lászlónak, a Hagyományok Háza akkori főigazgatójának és az Egyesület akkori alapító tagságának.

Később székhelyváltás következtében a szervezet kiscsónyi illetékességű lett, azaz egy kis faluban folytatta a működést. Eme működés összetétele mind a célközönséget, mind a szakmai feladatokat, mind pedig a földrajzi kiterjedtséget tekintve egyre cizelláltabbá vált, számos helyi rendezvény és oktatási program mellett, az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület elkezdte nemzetközi szintű kapcsolatrendszerének és partnerségi hálózatának kiépítését, amelynek következtében mára nemcsak a Kárpát-medencét és Moldvát, hanem a diaszpóra nagy részét is lefedi.

A fentiekből több tanulság is levonható. Mindenekelőtt természetesen az, hogy kitartó munkával, elkötelezett szakmai gárdával, megalapozott fejlesztési stratégiával a politikumtól függetlenül is elérhetők a mások számára megvalósíthatatlannak vélt célok. Bár a civil szféra élethosszát tekintve eleve összefonódásoktól mentesen épül fel, természetesen teljes függetlenség nem létezik, hiszen a támogatásokról mégiscsak adott kormányzati ciklus tisztségviselői döntenek. Nagyon sok függ attól, hogy magasabb szinteken milyen stratégiai célokat fogalmaznak meg, ahhoz milyen projektek társulnak s arra mekkora eséllyel pályázhatnak a civil szféra egymástól eltérő képviselői. Ha ebből a szempontból nézzük az egyesület működését, akkor megállapítható, hogy az utóbbi tíz év szerencsés egybeeséseket is hozott. A következetesen képviselt kormányzati irányelvek adott területre gyakorolt jótékony hatása tagadhatatlan, még akkor is, ha ezzel sokan nem értenek egyet.

A kezdeti körülményekből levonható másik tanulság egyértelműen az alulról való építkezés prioritásának fontossága. Kiscsónyi a Devecseri járásban fekszik, olyan területen, amely nemcsak infrastrukturális, hanem szociális szempontból is elmaradott. A térségben rendkívül kevés a munkalehetőség, még mindig magas az elvándorlás aránya, éppen ezért erősen jellemző az elöregedés. Tizenöt évvel ezelőtt az itt lakókat a teljes reménytelenség ébresztette depresszió, a beletörődés keltette fásultság uralta. A közművelődés nivója a rendszerváltást követően kétségbeejtő szintre süllyedt: a könyvtárak bezártak, a művelődési házak tevékenysége a falunapi mulatók harknik megszervezésében merült ki, miközben a kis települések képtelenek voltak olyan szakembereket alkalmazni, akik a kialakult szituáción változtatni tudtak volna. Mindezen ideiglenesen a Nemzeti Művelődési Intézet szervezte kulturális közmunkaprogram enyhített valamelyest, ám annak végével sok közösség ismét magára maradt. Az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület ezeken a körülményeken világosan lefektetett alapelvek következetes alkalmazásával tudott úrrá lenni.

Az alábbi szempontok egyben értékmérői is a tevékenységének, tehát érdemes legalább a felsorolás szintjén kitérni rájuk:

- kisközösségek támogatása fellépési lehetőség biztosításával, szakmai-módszertani segítséggel;

- távolságtartás a mainstream popkultúrától;
- helyi kezdeményezések előtérbe helyezése a centrum és a periféria határainak feloldása által;
- nyereségcentrikus attitűd elutasítása;
- családi hangulat, a fogyasztói tömegrendezvény jelleg kerülése.

A fent felsorolt szempontok közül talán a kisközösségek felépítése a legfontosabb. Általános tapasztalat, hogy az ép interperszonális háló képes kapaszkodót nyújtani az egyes embereknek, még akkor is, ha amúgy „minden egész eltörött”. Az egyesület ennek megfelelően a jó értelemben vett amatőrizmus mellé helyezte a professzionalizmust, s nem alá vagy fölé. Programjai, szakkörei, oktatásai, képzései, táncházai, illetve workshopjai minden esetben nyitottak voltak, s nyitottak mind a mai napig. A későbbiekben számos olyan projekt kerül bemutatásra, amely ebből a mellérendelői viszonyrendszerből változott kulturális megtartó erővé.

A fentebb leírtak azonban – ha nem társulna hozzájuk gyakorlat – csak a lufihámozás körébe tartoznának, vagyis oda, amit Lovasi András a következőképpen fogalmazott meg:

Helló, hogy vagy? Jó, hogy vagy,
 És ha azok a szavak elfogytak,
 Amiket eddig használtál,
 Hogy elmondjad, hogy hogy voltál,
 Majd én fogom a szép szavakat
 A nyelvedre ráhelyezni, hogy
 Beszélj velük, hogyha tetszik [...].

Mielőtt a konkrétumokra rátérnénk, fontos megemlíteni azt a háttérrel is, amely a következő fejezetben részletezendő gyakorlat háttérét szolgáltatja. A magyar néphagyomány tulajdonképpen több száz éves múltra visszavezethető életvezetési stratégia, komplex gondolatrendszer, az egyén és a közösség kohézióját megerősítő és szabályozó tudáshalmaz. Bár ez a tudáshalmaz első látásra a kívülálló számára meglehetősen merevnek tűnik, valójában magától értetődően nyitott, rugalmas, a kor követelményeihez igazítható.

Amikor elveszni látszott, néhány lelkes kutató, zenész és táncos útjára indította a ma már a szellemi kulturális örökséghez tartozó Táncházmozgalmat. A mozgalom lényegét az egyik alapító atya, jelesül Halmos Béla a következőképpen foglalta össze:

A táncház nem produkció, hanem olyan szórakozási forma, amelyben a népzene és a néptánc – zenei és mozgásnyelvi anyanyelvként – eredeti formájában és eredeti funkciójában jelenik meg.

A népzene és a néptánc már nem ösztönösen hagyományozódik, hanem – a tudományos kutatás eredményeit és értékcentrikus szelekcióját alkalmazva – tudatos válogatás, összehasonlítás és összegzés után kerül be a táncházak repertoárjába.

A táncházmozgalom olyan kisközösségek összessége, amelyben a résztvevők aktívak, öntevékenyek és nem a „kitenyésztett” profik iparilag előállított termékeinek passzív hallgatói, nézői (ez egyben kemény munkát is jelent, hiszen a zene és a tánc csak hosszú évekig tartó tanulás, rendszeres képzés, gyakorlás után válik szórakozássá, de úgy, hogy már az első megtanult dallam vagy az első lépések is örömet okoznak).

A táncházmozgalom a kezdettől fogva azonos értékű, szuverén minőségként kezeli a magyar néphagyományok mellett a hazai nemzetiségek, illetve a más népek folklórját is.¹

Az Élő Forrás Hagyományörző Egyesület számára mindebből talán az öntevékenység fogalma a leginkább mértékadó. A magyar népzene és néptánc, a népi kézművesség és a lovas hagyományok a nemzeti tradíció elidegeníthetetlen összetevői, ugyanakkor bárki által művelhető tevékenységi formák. Kellő szakmai segítséggel nemcsak hozzáférhetőek, hanem megtartó erőként is elképzelhetőek. Mindezen túl ízlésformáló, esztétikai érzéket fejlesztő entitásként szintén megállják a helyüket. A több mint 15 éves munkára visszatekintve bátran állíthatjuk, hogy ma már nem a cikinek bélyegző véleményekkel kell megküzdnie a szervezetnek, hanem a túljelentkezések kezelésével.

A fenti, manapság sokszor elhangzó kifejezések a magyar vidék fellendítését célzó programok kulcsszavai. Nos, ezek a fogalmak mind-mind egy olyan ideális alapra épülhetnének, amelyben létezik a helyi társadalom, de ehhez annak belső értékvilágát, működésének rendjét kellene befolyásolnunk. Megállják-e a helyüket ezek a fogalmak akkor, ha a helyi társadalom már nem vagy csak foszlányaiban létezik? Tudunk-e közoktatással foglalkozni, ha az intézmények tanulói létszáma minden lehetséges alsó határ alá süllyedt?

¹<https://hu.wikipedia.org/wiki/T%C3%A1nch%C3%A1zmozgalom> (Letöltés ideje: 2020. augusztus 18.) (A kiemelés nem az eredetiben található.)

Érdemes-e versenyképes munkahelyet teremteni, ha a munkaképes felnőtt lakosság nagy része már rég a nagyvárosokban vagy külföldön dolgozik? Lehet-e közösséget fejleszteni, ha a közösségnek nincsenek tagjai? Még nagyobb kérdés, vajon hogyan tud „cselekedni” az a közösség, amelyet az elmúlt fél évszázadban a szétforgácsolódás sújtott?

Az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület ezeket a kérdéseket vizsgálja. Működésünk évtizedei alatt ráébredtünk, hogy minden problémára van megoldás, hogy minden nehéz kérdésre van pozitív válasz. Ezek a válaszok és megoldások azonban messzebbre kell, hogy mutassanak a néhány hónapos vagy egy-két éves kampányszerű programoknál, amelyek sokba kerülnek, de valójában csak ideig-óráig csökkentik a „betegség tüneteit”. Célunk tehát a végső gyógyulás kell, hogy legyen. Ehhez azonban új feladatokat, célokat kell kitűznünk, illetve programunkba más valós szakmai tartalommal és cselekedetekkel megtámogatott kifejezéseket kell behelyeznünk.

Helyi társadalom újjáépítése. Közösségek létrehozása. Ismerkedés. Alapok lehelyezése, bizalom kialakítása. Visszaköltöztetés.

Tapasztalataink szerint a mai helyzetben ezek a fogalmak jobban megállják a helyüket. Kiscsösz teljes lakossága a hivatalos adatok szerint 137 fő. Valójában talán 70-80 ember lakja a települést és ez a létszám évről-évre csökken. Ezt a folyamatot kell megállítanunk, megfordítanunk.

A „**vannak vidékek...**” program rengeteg értéket és lehetőséget hordoz. Talán a legfontosabb, hogy a helyi értékekre, hagyományra és régi tudásra építkézhet, amely valójában mindig is a közösségben való létezés alapja volt. A családi hagyományozódás, a kaláka munkák, az utcák, faluközösségek programjai, a tematikus kisközösségek (színkörök, zenekarok, legényegyletek) vagy a mindennapok csoportosulásai (fonó, kukoricafosztó, libatömő, tollfosztó, diótörő munkacsoportok) által megvalósított rendszeres események adták az együttélés alapját.

A gyermek a kemény munka során láthatott élő példaképet édesapjában, a kisleányok a családi estéken tanulhatták el a felnőtt korban értékké csiszolódó gyermekjátékokat és dalokat, a szomszédok a kalákában tanulták meg megbecsülni egymás tudását, képességeit. A haragosok pedig a vasárnapi faluközösségi eseményeken nézhettek egymás szemébe, tisztázva egymáshoz való viszonyukat. Az ilyen élethelyzetek megteremtése tehát a feladat, úgy, hogy első lépésben minimálisra kell csökkentenünk az egyes társadalmi rétegek között meglévő kulturális, gazdasági és szociális különbségeket. Munkánk részeredményét talán öt-tíz év múlva újra vizsgálhatjuk. Biztos vagyok benne, hogy sikereket tapasztalunk majd.

Az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület bemutatása

Az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület lassan két évtizedes fennállása óta a magyar néphagyomány kutatását, átörökítését tekinti fő feladatának. E célok mentén végzi tevékenységét, szervezi, bonyolítja programjait. Munkája évről-évre egyre szerteágazóbb, sokszínűbb lett, amelynek eredményeként a szervezet mára az egész magyar nyelvterületen, sőt több távoli országban is ismertté vált. Megalapítása, bejegyzése 2003-ra tehető. Alapítói a magyar néphagyomány kiemelkedő szakemberei, ismert személyiségei, közéleti szereplők voltak. Mindenki felsorolása természetesen lehetetlen, így itt csak néhányukat említjük: Kelemen Lászlót, a Hagyományok Háza volt főigazgatóját, ifj. Békefi Antal zenetanárt, karnagyot, a híres gyűjtő és zeneszerző fiát, Gyöngy Pétert, a debreceni egyetem néprajzosát, Jánosi Andrást, a régi zene tudósát, Csík János Kossuth-díjas zenészt.

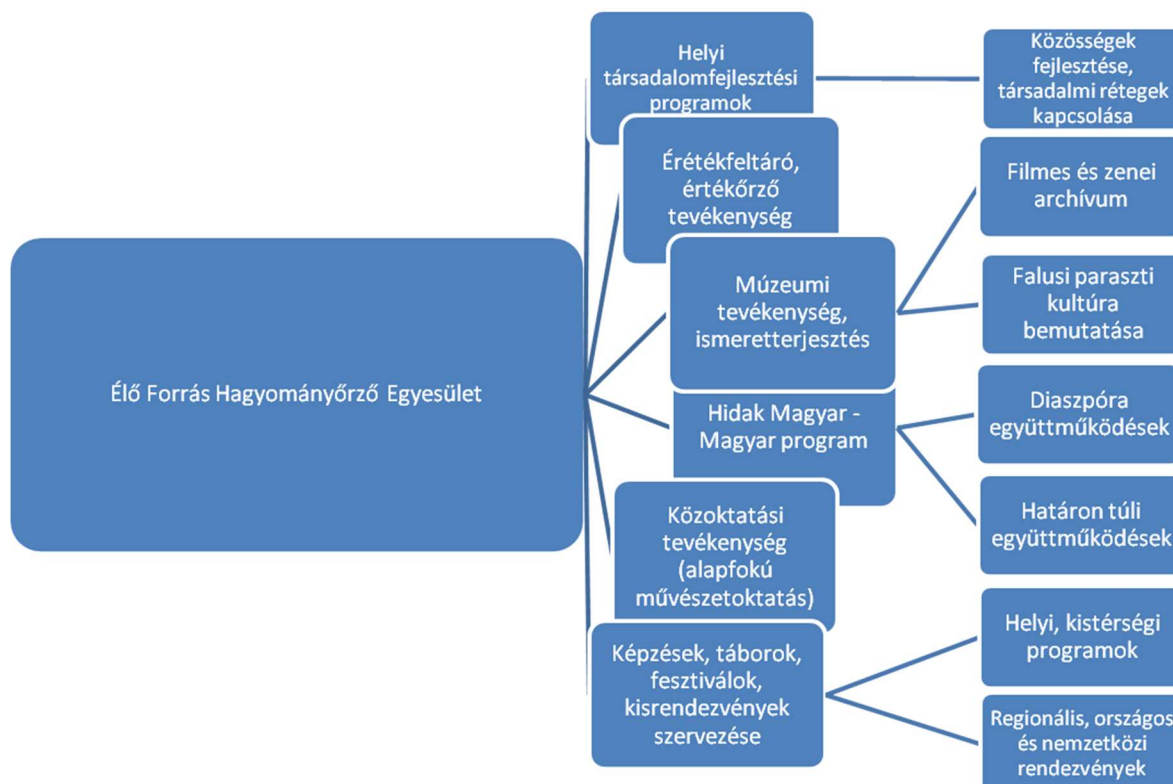
A szervezet célja mindig egyértelmű volt: kitartással törni az utat a magyar népi kultúra társadalmi elismertsége, megbecsülése, megismertetése terén és ezekre a célokra jelentős rétegeket megszólítani, bevonni, hálózatot, együttműködéseket építeni.

Ajka-Padragkútról Kiscsőszre költözött az egyesület, a Közép-Dunántúl egyik elhagyatott falujába, ahol tetten érhetők a hagyományos világ pillanatai, az emberek a természet közelségében, gazdálkodásból, falusi életformában tartják fent magukat. Itt hozta létre múzeumát, amely egyben szakmai tevékenységének fő helyszíne.

Helyi társadalmi tevékenysége mellett jelentős nemzetközi kulturális eredményeket is felmutathat a határon túli és a diaszpórában élő magyarsággal való együttműködés terén.

Az egyesület kezelésében lévő, jelenleg működtethető infrastruktúra

Az Éő Forrás Hagyományőrző Egyesület tevékenységei

Az Élfő Forrás Hagyományörző Egyesület szakmai szervezeti felépítése

Tevékenységének részterületei:

Képzések, táborok

Rendszeresen szervezünk néptáncos továbbképzéseket. A képzések tematikája változó. Gyakran választunk egy-egy tájegységről ismert táncanyagot. Ilyenkor a gyakorlati oktatásra helyezzük a hangsúlyt. A néphagyománnyal kapcsolatos elméleti ismeretekről is tartunk képzéseket, így például pedagógusok számára népi gyermekjátékokat, játékdalokat oktatunk, módszertani információkat adunk át. Különleges érdeklődés kíséri a már több alkalommal megtartott szakmai beszélgetéssorozatot, melyen alkalomról-alkalomra elismert folkloristák, koreográfusok vesznek részt. Erre a programra az ország minden részéről, de a határon túlról is érkeztek táncoktatók, együttes vezetők. A nyári időszakban több szakmai tábort is bonyolítunk, amelyek fő helyszíne Kiscsősz. E táborok egyre népszerűbbek, kedveltebbek.

A programban a népzene- és a néptánc oktatás mellett módszertani beszélgetések, kiegészítő események kapnak helyet.

A célközönség ezekben a táborokban a gyermek ifjúsági, vagy felnőtt korosztályból egyaránt kikerülhet. Nemzetközi érdeklődésre tart számot a Gyakorló Néptáncosok és Táncoktatók Tábora, Dűvő Népzenei Tábor, amelyre Amerikából, Kanadából, Ausztriából, Németországból, Japánból és az összes határon túli magyarul lakta vidékről vannak jelentkezők. Hagyományos program a Táncos Tehetségek Tábora, melyen minden évben közel kétszáz gyermek vesz részt.

Művészetoktatás, tehetséggondozás

A térség néptánc-oktatásának meghatározó szereplőjeként oktatási intézményekkel együttműködve rendszeres néptáncórákat, tehetséggondozó foglalkozásokat tartanak az Egyesület kollégái. Óvodások és iskolások egyaránt részt vehetnek a kihelyezett néprajzórakon, naptári

ünnepekhez igazított játékos ismertterjesztő foglalkozásokon, amelyeken a hagyomány szinte minden területéről szó esik. A néptáncsoportok kiemelkedő tehetségű tagjai megyei, országos versenyeken, fesztiválokon érnek el sikereket, rendszeresen vendégszerepelnek a térség kulturális rendezvényein, ünnepi programjain. 2014-ben megalapítottuk

az Élő Forrás Alapfokú Művészeti Iskolát, amelynek táncóráira az első tanévben 140, a jelen tanévben 396 tanuló jelentkezett. Tanítványaink a térség kistelepüléseiről és azok iskoláiból

verbuválódtak össze. Számukra építjük a helyi kisközösségeket, amelyek az iskolai forma mellett erősítik a helyi emberi, családi kötődéseket is.

Rendezvények

Szinte minden hónapra esik olyan népművészeti esemény, amelyet az egyesület önállóan, vagy partnerszervezetekkel összefogva rendez. Bekapcsolódik a térség népművészeti programjaiba, segíti a kistelepülések szakembereit. Legjelentősebb rendezvényeink: Kiscsőszi Pajtafesztivál, Bakony-Somló Népművészeti Találkozó, Farsangi Disznóvágás Kiscsőszen, Regölés Kiscsőszen, Veszprémi Folklórparádé, Bakony Virágai Szólótáncverseny, Együttélésben Fesztivál, Vándorvigadalom. A Kiscsőszi Pajtafesztivál a magyar népzenei és néptáncos élet egyik legmeghatározóbb szakmai rendezvénye. A kiscsőszi portákon, pajták kapujában, árnyat adó diófák alatt és akácligetekben négy napon át szólnak a magyar népzene legszebb dallamai, koppannak a táncos csizmák, perdülnek a szoknyák.

Magyar – Magyar kapcsolatok

Évek óta szervezzük és fejlesztjük „Hidak” programunkat. E tevékenységünk kezdetben arra korlátozódott, hogy határon túli magyar hagyományörzőkkel építettünk kapcsolatot. Később ezeket a szervezeteket meghívtuk Magyarországra és közös eseményeket, konferenciákat, előadássorozatokat szerveztünk. Jelenleg egy honlap formájában népszerűsítjük tevékenységünket (hidakforum.hu). A honlapon található információk a világ bármely tájáról elérhetők. A program célja a távol élő magyarok megszólítása, a más országokban működő magyar népművészeti szervezetekkel való kapcsolattartás. Elmélyült viszonyt ápolunk Kanada, Amerika, Ausztria, Dél-Amerika, Németország, Szlovénia (Muravidék), Szlovákia (Felvidék), Románia (Erdély, Parcium), Szerbia (Vajdaság), Ukrajna (Kárpátalja) magyar néptáncosaival.

Az Országos Táncháztalálkozóon minden évben megrendezzük a Minden Magyarok Tánca című programot, amelyre immár több száz résztvevő érkezett a világ különböző országaiból. A nyári időszakban rendszeresen megrendezésre kerül a „Hidak Magyar – Magyar Kulturális Találkozó, amelyre a határon túli magyarság néptáncgyűjtősei, táncos és zenész falusi hagyományörzői kapnak meghívást. A kiscsösi és Somló-környéki környezet méltó keretet ad a közös gálaműsoroknak, táncesteknek, szakmai előadásoknak.

Interaktív Falumúzeum Kiscsász, Kossuth Lajos u. 7.

Több éves álom vált valóra a Kiscsászi Interaktív Falumúzeum megnyitásával. Az Élő Forrás Hagyományörző Egyesület a falu egyik legromosabb, legrégebbi házát varázsolta újjá az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program támogatásának köszönhetően. Ez az épület nem a megérinthatetlen régiségek gyűjteményének háza, hanem az élő hagyomány kipróbálásának, átélésének színtere. A kertben épült hatalmas táncpajtában valós formájában és hangulatában lehet megrendezni a régi idők táncos báljait, a vendégek igazi csúrdöngölőt járhatnak. Az istállóban lovak várják a frissen kaszált fűvet, lucernát, hogy később nyereg alatt, vagy kocsi előtt hálálhassák meg a gondoskodást.

A kertben a háznál tartott magyar állatokból (szamár, kecske, birka, szürke marha, bivaly, lábas jószágok, sertés) válogatott életközösséget csodálhatják meg az érdeklődők.

A lakóházi részben összegyűjtött bútorok, berendezési tárgyak és az épületelemek a térségre jellemző hagyományokat tükrözik. A konyhából fűthető és a szobát melegítő kemencében elkészülhet a friss kenyér és más régi ételféleségek. A nyitott kéménybe felérkező hideg akácfüstön ínycsiklandó sonkát és kolbászt készíthetünk.

A múzeum állandóan látogatható. Az egyesület alkalmazottai működtetik annak irodáját, módszertani szolgáltató szakmai házát, amely szintén az Interaktív Faluházban található. Az itt összegyűjtött archív tánc és zenei felvételeket, írott dokumentumokat, szakfolyóiratokat ingyenesen kutathatják, másolhatják a pedagógusok, néptáncoktatók.

Élő Forrás Hungarikum Klub – helyi értékek gyűjtése, bemutatása

A térség aktív civiljei, az egyesület tagsága megalapították az Élő Forrás Hungarikum Klubot. A jogilag kötetlen formában működő szervezet elsődleges célja az egyesület működési hatókörébe tartozó kulturális értékek gyűjtése és dokumentálása. A kistalvas térségben rengeteg hagyományos érték található, a Somló borászatához kötődő kulturális emlékektől a paraszti élet hagyományos tevékenységeiből eredő ismereteken át az építészeti jellegzetességekig. A Klub tagjai ezek felkutatásával, rögzítésével, közzétételével foglalkoznak. Egyesületünk új honlapján (eloforras.eu) olyan adatbázist működtet, amely ezen értékek bemutatása mellett fotós-filmes információs ismertető anyagokkal is kiegészül. Ezek az ismertető nemcsak a mai országhatáron belüli magyar lakta területek népművészeti szervezeteit, mestereit, alkotóit mutatják be, hanem különös hangsúlyt helyeznek a távoli országokban működő magyar közösségek prezentálására, megbecsülésük erősítésére is. A klub rendszeresen szervez találkozót, szakmai előadásokat, kiállításokat.

Kisebbségi kultúra – cigány hagyományok

A Kiscsőszön, Dobán és a Somló-környék más településein megrendezett programok nagy részén helyet kap a cigányság hagyománya, zenei és táncos kultúrája. A térség több településén (például Devecserben, Somlóvásárhelyen, Somlószőlősen, Csöglén, Viden) jelentős a cigány lakosság aránya. A többségi társadalomhoz való felzárkózás egyik legbiztosabb formája a kultúra, ezen belül a cigányok által teremtett értékek bemutatása, elfogadtatása, megszerettetése.

A legjelentősebb eredményt a Fláre Beás cigányzenekar munkásságán keresztül sikerült elérni. A zenekar nemzetközi sikereket ért el, koncertjei mindenhol elvarázsolják a

közönséget. A nyári rendezvényeken a koncertek mellett roma kiállítások, beszélgetős, interaktív programok várják a cigány kultúra iránt fogékony vendégeket. A zenekar rövid története: 1991 nyarán alakultak, négy fővel, azon apropóból, hogy néhai Orsós Ferenc, a zenekar vezető, Orsós Ervin nagybátyja, aki maga is cigány zenész volt, ihletet adott a kis csapatnak, hogy munkásságát folytatva, tovább vigyék e szép hagyományt és méltóképp adják tovább, a megőrzött értékeket.

Kulturális lovas túra a magyar néptáncélet kiemelkedő személyiségeivel

Évente egy alkalommal, nyár elején, lóháton teljesít hagyomány-közvetítő missziót az egyesület néhány férfi tagja és meghívott lovas segítők. A túra résztvevői a magyar néptáncélet legkiemelkedőbb személyiségei, táncmesterek, a Népművészet Ifjú Mesterei, Aransarkantyús táncosok. Céljuk, hogy a hagyományos életmódú gazdálkodó falvakat felkeresve felélesszék, ápolják a helyben élő emberek magyarságérzetét, öntudatát. Szeretnének esténként minden faluban a lovas élettel is összefüggő táncos, népzenei előadást rendezni, amelyben zenész barátaink is segítségükre lesznek. Bízunk abban, hogy a helyi művészeti csoportok, néptáncosok, népdalkörök és más hagyományörzők is részt vesznek ezeknek a programoknak a megvalósításában. Küldetésünknek tekintjük a lovas hagyományok, a lótarás ügyének népszerűsítését.

Hagyományfalu Projekt

A kiscsőszi infrastruktúra egyik legjelentősebb beruházása a fejezet címében említett Hagyományfalu Projekt, amely jelenleg még kiépülőben van (készültsége körülbelül 70-80 %-os). A komplexum könnyen átjárható, átlátható lesz, a megvalósuló attrakció innovatív elemekben gazdag, valós piaci kereslethez kapcsolódik. A hagyományfalu

alapfunkciója a minőségi kultúra átadása, megismertetése, elemei nemcsak fizikai, de szellemi kihívást is jelentenek a látogatók számára. A projekt kapcsolódik más turisztikai fejlesztésekhez, azokkal egymásra épülő attrakciórendszer alkot, hozzájárulva a térségben rejlő gazdasági potenciálok kihasználásához. A beruházás révén komplex turisztikai látogatóközpont kerül kialakításra, amelyben mini panoptikum, interaktív Hungaro Múzeum-parasztpajta, hagyománylabirintus, ökodemonstrációs foglalkoztató, vizek és pihenőterek parkja, mezítlábas ösvény, szekérmozi, viseletkiállítás egyaránt megtalálható lesz. A projekt által bármely kirándulócsoporthoz az egész települést bejárhatja, megismerheti a régies elrendezésű faluképet.

A létesítmény különösen színes és tartalmas programokat tud ajánlani iskolás és óvodás csoportoknak, családoknak, relaxálni vágyóknak, tematikus kirándulást szervezőknek, vidéket járó kerékpáros vagy gyalogos túrázó csoportoknak.

Kisrégiós társadalomfejlesztés

Kulturális területek közötti együttműködések – Múzeumfenntartás, múzeumi együttműködés

Egyesületünk 2011-ben építette újjá a kiscsörszi Interaktív Faluházat, amely élő hagyományhelyszíneként, a paraszti életet bemutató múzeumként működik. Az épületben jelen vannak a régi idők tárgyai, amelyek nemcsak kiállítási díszletként, de adott esetben használati szerszámként is működhetnek. Az istállóban valódi lovak, valódi szénát esznek, a kertben pedig a kisebb háztáji állatfajták is fellelhetők.

Az elmúlt időszakban több új szakmai program is elindult, amelyeknek a Faluház adott otthont. Előbbiek a népi mesterségek oktatása mellett személyiségfejlesztő, tudásátadó szerepet is betöltenek, egyben új közösségek létrejöttét is eredményezték. Szoros kapcsolatot ápolunk az iszkázi Önkormányzattal, amely a Nagy László Emlékház működtetője. Az általunk szervezett rendezvények, táborok látogatóinak kiemelt programja az emlékház meglátogatása, Nagy László életművének megismerése, a kiállítás megtekintése.

Kulturális területek közötti együttműködés – Könyvtári együttműködések, archiválás, dokumentálás

Régi együttműködés, közeli kapcsolat köt minket az Eötvös Károly Megyei Könyvtárhoz, amelynek regionális közművelődési feladataiban rendszeresen segítő partnerek vagyunk. A térség kis falvainak könyvtár által támogatott rendezvényein táncbemutatók, táncházak, kézműves foglalkozások formájában népszerűsítettük a magyar néphagyományt.

A Megyei Könyvtár hosszú távon is segítheti munkánkat, hiszen tervezzük egy helyi gyűjtemény, kiskönyvtár szélesebb nyilvánosság elé tárását. Elindítottuk és működtetjük a helyi kulturális értékeket, gyűjtéseket is tartalmazó médiatárunkat az Interaktív Faluházban. A médiatár anyagai között több, a térségben gyűjtött hangfelvétel, fotós és filmes rendezvénydokumentáció szerepel, ezeket szabadon hozzáférhetővé tettük. Gyűjtjük a sajtóban megjelent, helyi vonzatú írásokat, tudósításokat, utóbbiakat a jövőben, rendszerezés után a megyei és az ajkai könyvtárak rendelkezésére bocsátjuk, elhelyezzük a kiscsörsi könyvtárban is. Szintén szorosra fűztük kapcsolatunkat a Devecseri Művelődési Ház és Könyvtár intézményével. Az elmúlt hónapokban több tanácskozás és rendezvény is zajlott az együttműködésnek köszönhetően. Devecserben értékbemutatót és kiállítást tartottunk a térség őstermelőinek, alkotóinak részvételével.

A térség társadalmi állapota, célcsoport, célok

Kistérségünk a Közép-Dunántúl egyik legelmaradottabb vidéke, a kiemelten fejlesztendő térségek közé tartozik. Az évtizedek óta tartó elvándorlás mellett tovább rontotta a helyzetet a devecseri iszapömlés, amely az érintett települések értelmiségi rétegének további csökkenését hozta. Az iskolák évről-évre a túlélésért küzdenek, céljuk elsősorban a működési létszám elérése, a szakmai sikeresség másodlagos. Művelődési intézmény nincs (egyedülként Devecserben működik), a Faluházakat csak ritkán üzemeltetik. Közművelődési szakemberek szintén nincsenek.

A társadalom korosztályi megoszlása az idősök irányába erősödik, a fiatalok elvándorolnak, valódi családok szerény számban élnek a falvakban. A célcsoportunk tehát a teljes helyi társadalom kell, hogy legyen.

Céljaink:

Visszavezetés a helyi kultúrába. A helyi emberek kulturális érdeklődésének irányváltása. A gyermekek és fiatalok nevelése. Közösségi programok meghonosítása és az erre való igény megerősítése. Összegezve, a társadalmi boldogságérzet fokozása. Egy rövid, pályázati projekt időtartama nem teszi lehetővé, hogy kitűzött céljaink megvalósuljanak, hiszen ezek évtizedes tervek. Lépéseket azonban tehetünk. A létrehozott civil közösségek nagy része rövidtávon is önjáróvá tehető. Ez tehát a feladat, és ennek elérése programunk talán legnagyobb sikere lehet. A felsorolt szakkörök nagy része folyamatosan működik és várhatóan folytatja tevékenységét. Kiscsősön tehát érezhetően megmozdult valami, s ezt az alábbi felsorolás is bizonyítja.

Létrehozott közösségek, alkotókörök

❖ Hunyorgók Gyermekek Bábcsoport

A csoport több általános iskolából verbuválódott, foglalkozásait Kiscsősön, az Interaktív Faluházban tartja. Az elmúlt időszakban nagy sikerrel szerepelt a falvak ünnepi programjain, kisebb fesztiválokon, de képviselte egyesületünket Békéscsabán, Veszprémben is felléptek, Veszprém Megye Értékünnepén.

❖ Élő Forrás Dalkör

A korosztályok kapcsolódásának, együttlétének legjobb lehetősége az együtt éneklésben rejlik. Az Élő Forrás Dalkör tagjai között pedagógusokat és kisdíjakokat, szülőket és gyermekeket egyaránt fellelhetünk.

A közös időtöltés és a színvonalas szakmai munka eredménye az a siker, amelyet a csoport a devecseri Bakony-Somló Népművészeti Találkozón és a Kiscsőszi Pajtafesztiválon kiérdemelt.

❖ „Bezzeg az én időmben” , beszélgető kör férfiaknak

A térségbeli falvak rendszeresen találkozó férfi lakosai alkotják ezt az új közösségi formát. A beszélgető kör legfontosabb küldetése a találkozás, a társalgás, a férfiak dolgának kulturált rendezése. A gyakran vitákba is forduló eszmecsere mindig egy előre felvetett téma köré fonjuk úgy, hogy az lehetőleg érintse a térség kultúráját, a helyi emberek tevékenységét, érdeklődését (régiközbiztonsága, mezőgazdasági utak rendezése, vallási ünnepek, legénycsoportok szokásai, munkaesemények, évfordulók, stb.).

❖ Régi praktikák

Eredetileg egy alkotókör létrehozását terveztünk, de az egyre nagyobb érdeklődésnek köszönhetően az elmúlt évben két alkotókört működtettünk. Láthatóan mindkettő erősen gyökeret vert az Interaktív Faluház létesítményében, így a jövőjük is biztatóan alakul. Az érdeklődők megismerkedhetnek a nemez és a díszkerámia készítés fortélyjaival. Mindkét alkotókör állandó létszámmal működik és munkájuk gyümölcsét a rendezvényeink látogatói is megcsodálhatták.

❖ Bozót Néptáncegyüttes

A csoport létrehozásával egy a teljes régiót lefedő kulturális szervezet alakult ki, amely a társadalom legszélesebb rétegeit érinti, így egyesületünk talán legértékesebb társadalmi kezdeményezéséről beszélhetünk. A látogatói kör körülbelül ötven főre tehető. A tagok között vállalkozók, pedagógusok, óvónők, hivatalnokok és kétszáz munkások egyaránt szerepelnek, a korosztályi megoszlás is nagyon széles. A heti rendszerességgel zajló foglalkozások, együttlétek sikere folytán immár külön tehetségfoglalkozást is tartunk egy elkülönített időpontban, szintén heti rendszerességgel. Ezt a csoportot a Bozót kistestvéreként Rekettye Néptáncsoportnak neveztük el.

A táncházas foglalkozások mellett egyre gyakoribbak az alkalmi összejövetelek, közös főzések, születésnapi köszöntések, családi együttlétek, kirándulások. Valódi, élő közösséggé vált ez a kezdeményezés.

Egyéb társadalmi programok

❖ Fiatal szülők iskolája

Egyesületünk kezdeményezésére gyakorta tartunk találkozót a térségben élő családok számára. Ezeken az alkalmakon olyan ismeretátadó beszélgetéseket szervezünk, amelyek a gyermeknevelés, a családfenntartás hasznos tudását bővítik.

A találkozókra az előre eltervezett témakörök szakértőit is meghívjuk, így a beszélgetések valóban új ismereteket hoznak.

Az elmúlt időszakban gyermekétkeztetési, egészségügyi tanácsok, nevelési javaslatok hangoztak el, ölbéli dalokat, mondókákat tanultak a résztvevők. A találkozások egyben kitűnő ismerkedési alkalmak is, ahol a jelen lévő szülők és gyerekek kötetlenül is beszélgethetnek, játszhatnak.

❖ Harcosok klubja

Egy szakképzett tréner, aki az üzleti szféra sikerszakemberei számára tart fejlesztő tréningeket, vállalta, hogy a térségünk érdeklődői részére is szervez egy találkozó-sorozatot. A főként értelmiségieket tömörítő klub a személyiség, az emberi jellemzők formálásával foglalkozik. Megtanít hinni, kezdeményezni, bátran, határozottan kommunikálni és megtenni azokat a lépéseket, amelyektől eddig tartottunk, de mindig szeretettük volna meglépni őket. A kisfalvas térség hitevesztett lakóinak új jövőképet nyithatnak meg ezek a fejlesztő beszélgetések, megoldáskeresések, módszermegismerések.

❖ Háziasszony klub

A heti rendszerességgel szerveződő asszonykör az évszakok, az időjárás és a helyi események kapcsán alakítja programját. A kötetlen beszélgetések mellett szakmai kirándulások, diótörés, gyümölcsbefőzés, temetőkapálás, Betlehem-készítés is belefér a programba.

❖ Angol nyelvtanfolyam

Nyelvtanfolyamunk lényege az angol nyelv legalapvetőbb szintjének elsajátítása. Célunk, hogy a tanfolyamon résztvevők képesek legyenek az egyszerű társalgás kifejezéseit megérteni, akár társalogni. Fontos, hogy le tudják küzdeni az idegen nyelv hallatán kialakuló gátlást, amely gyakran akadályozza a megértést és a megszólalást is. A tanfolyam nem jár kötelező megjelenéssel, nem ad bizonyítványt sem, egyszerűen csak praktikus tudást közvetít.

❖ Számítógépes alapismeretek

Az időskorúak gyakorta ütköznek nehézségekbe, ha a modern technikák alkalmazásával próbálkoznak. Az informatikai eszközök használata mindaddig szinte megoldhatatlan problémát okoz, amíg az első lépéseket meg nem teszi az ember. Rendszeres informatika szakkörünk

hasznos ismereteket, gyakorlati alapokat ad ahhoz, hogy a laikusok is képesek legyenek az egyszerűbb számítógépes programok és az internet kezelésére.

Nem lesz többé probléma a távoli családtagokkal való Skype-olás, vagy az internetes árurendelés, honlapokon való kalandozás.

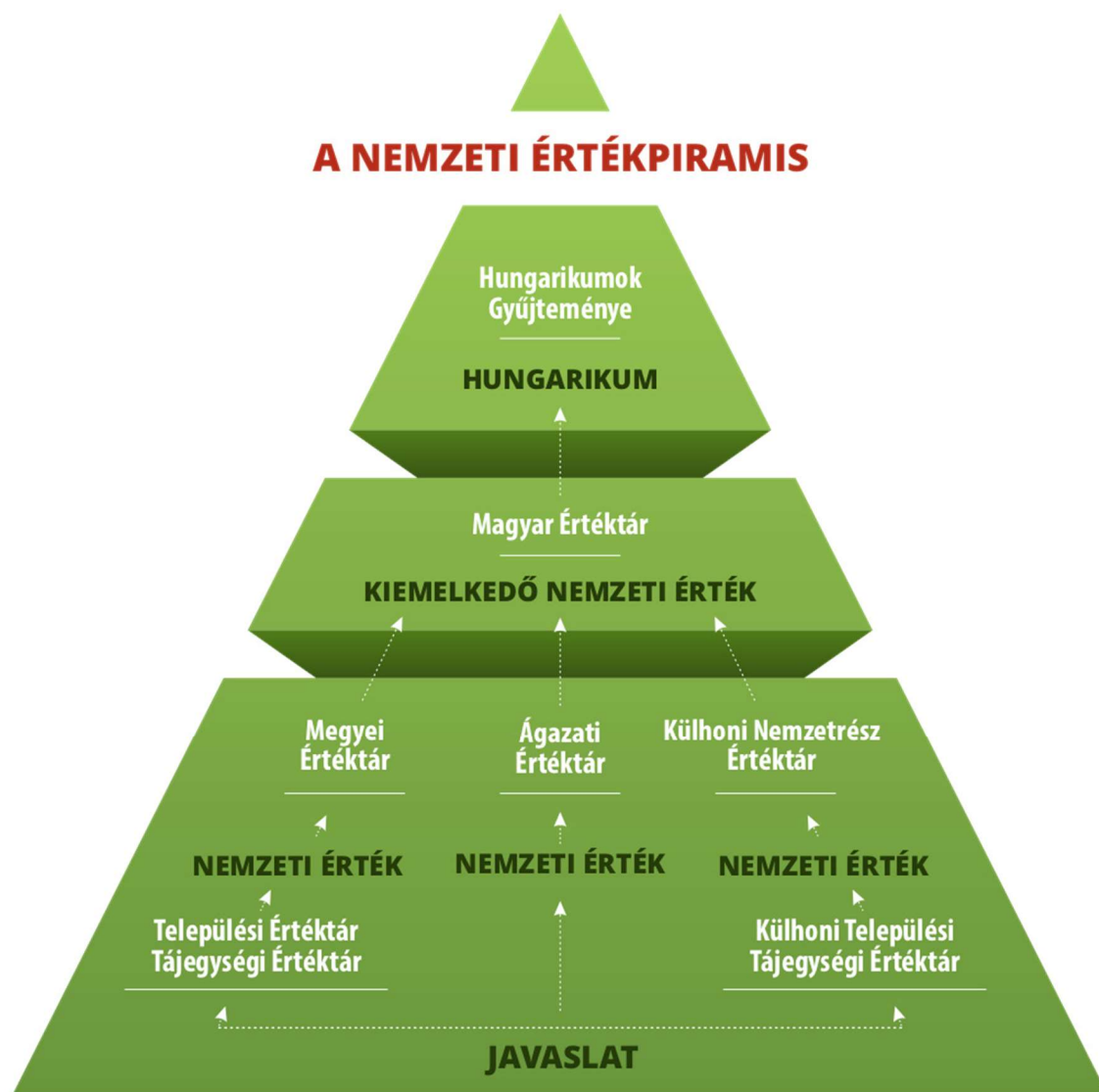
Egyesületünk az elmúlt 15 évben rengeteg programlehetőséget kínált Kiscsöszön és a térség településein. Célunk, hogy folyamatossá tegyük a közösségi eseményeket, amelyek egy idő után már nem létrehozást, csak koordinálást igényelnek. A programok létrejöttét ugyanis maga a helyi közösség fogja generálni.

Jelentősebb programjaink:

- falutakarítás és majális
- családarchívum, társadalmi fotózás
- polgármesterek konferenciája, értéktárak létrehozása, értékfeltáró programok
- esélyegyenlőség, programok hátrányos helyzetűek számára
- Somló-túrák, környezeti túrák gyermekeknek és felnőtteknek
- kulturális rendezvények, koncertek, táborok, fesztiválok
- szabadegyetemek
- kiállítások
- nemzeti ünnepek, megemlékezések, emlékműállítások
- családi piknik
- lovas túrák
- rendhagyó órák iskolások és óvodások számára
- amatőr színjátszó csoport létrehozása
- zenei továbbképzések, oktatások
- népi képzőművészeti oktatások
- kreatív szakkörök
- önismereti kultúrkör

Hungarikum Program

A magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvényt 2012. április 2-án fogadta el egyhangú szavazással a Magyar Országgyűlés. A törvény nyomában meginduló gyűjtőmunka az alábbi struktúra szerint épül fel:²

Az Élő Forrás Hagyományörző Egyesület szinte azonnal bekapcsolódott a fent említett gyűjtőmunkába, s részt vett a mozgalomhoz kapcsolódó know-how kidolgozásában is. Ennek a munkának az egyik tárgyi csúcspontja a „*Ki gépen száll fölébe, annak térkép e táj...*” – *Hunyor-Marcál-mente Tájegységi Értéktár* címmel megjelent kiadvány, amely a Devecseri járás falvainak és természeti kincseinek örökségéből tartalmaz egy reprezentatív összeállítást.

²<http://www.hungarikum.hu/hu> (Letöltés ideje: 2020. augusztus 25.)

Mindezek között éppúgy megtalálható a kiscsőszi nyújtott kőtt, mint a Somló, a Ság és a Kis-Somlyó környezete, az iszkázi Nagy László Emlékház vagy a Csöglén készülő pörkölt torta. Adorjánházáról a református templom (1739) és a harangláb (1737), nagyobb természeti értéként a Hunyor-Marcál-mente került bele. A sort még hosszasan lehetne folytatni, ám ennél fontosabb a kiadvány bevezetőjében olvasható megállapítás:

Amire ma értéként tekintünk, ember híján érték nélküli és pusztulásra ítélt jelenség csupán. [...] Az ember által alakított, illetve létrehozott – és mára értékesnek tekinthető – tájelem, épület adott pillanat szerinti állapotának megóvása éppen ezért nem lehet másnak a feladata, mint az emberé.

Az egyesület ezen emberi beágyazottság okán számos olyan szervezettel ápol szoros kapcsolatot, amely az értékörzéstől hasonlóan gondolkodik. Ezek a következők:

- Mediawave Nemzetközi Vizuális Művészeti Alapítvány,
- Hagyományok Háza,
- Nemzeti Művelődési Intézet,
- Lakitelek Alapítvány és Népfőiskola,
- Kárpátaljai Népfőiskola Egyesület,
- Éltető Balaton-felvidékért Egyesület,
- Közép-Dunántúli Szövetség az Ifjúságért,
- Ifjúsági Értékör Mozgalom,
- a térségben lakó Népművészet Ifjú Mesterei cím birtokosai,
- Kiscsász és Iszkáz Önkormányzata.

Mindemellett az Élő Forrás közreműködött az iszkázi és a kiscsőszi Hungarikum-bizottság megalakításában, valamint az alábbi értékünnepek megszervezésében is: Veszprémi Hungarikum Ünnepe, Hungarikum Klubok Kiscsőszi Találkozója.

Mint már említettük Kiscsász település mind infrastrukturális, mind társadalmi szempontból hátrányos helyzetben van. Mégis léteznek olyan pozitív környékbeli példák, amelyek követhetőek. Ezek közé tartozik a kézműves mesterek, valamint a szociális szervezetek tevékenysége. Meggyőződésünk, hogy a hagyományos paraszti gazdálkodásból és a hozzá kapcsolódó kultúrából mindkettő levezethető.

Szent Imre templom

Az 1672-ben emelt templom Kiscsósz egyetlen műemlékéül, amely szép állapotának köszönhetően ma is igazi turisztikai látványosság. Tipikus építészeti stílusba nem sorolható, tornyán és belső berendezésén a barokk jegyei dominálnak. Ma is használatban lévő orgonája Szombathelyen készült, a falakat Horváth István bécsi festő munkái díszítik. Az épületet különösen érdekessé teszi, hogy az akkori lakosság számára ellentétben a helyi rendszerezéssel tartanak benne misét. A nyári rendezvények alkalmával koncertteremként is csodálatos környezetet biztosít.

10

Tóth Sándor munkássága, öröksége

Tóth Sándor 1923. szeptember 1-én született Papán Vesztróci Sándorként. Édesanyja, Vesztróci Piroksa lányfejjel hozta a világra, s két héten korábban Kiscsószra jött vele a nagymamához. Sanyi bácsit a dédnagymama nevelte. „Teknőbe ringatott, cucin nevet” – mondta később. 6 éves volt, amikor bemutatott neki az édesapját. Édesanyja 1933-ban összeházasodott Molnár Lajossal, aki a nevére akarta venni, s Pestre vitt. Ő maga azonban nem akart elköltözni, a szalmakazal tetejére bujt előlük. A kiscsózi iskolában járt 6 osztályt, az éneken kívül minden tantárgyból jeles volt. Aktívan részt vett a fiatalok szervezte programokban, színdarabokat tanultak be, s adtak elő. Ehhez a hobbihoz egész életében hű maradt. Később kitanulta a kosárfonó mesterséget, nyugodtas években elsősorban segített anyagot gyűjteni a helyi történeti gyűjteményhez, és ő az, aki vállalta az I. Kiscsózi Pajtasztíval alkalmával rendezett ideiglenes kiállítás megnyitását is. Verset, beszédet mondott az Öregek Napján, mesélt a falu hagyományairól, népszokásairól. Sok segítséget adott a Betlehemes játékok felállításához, a polisztorális hagyományok felújításához is.

11

Pörkölt torta Készít: Erdélyi Ernőné

Hozzávalók: kristálycukor – durvára darált dióbél – porcukor – tojásfehérje

A cukrot serpenyőben megolvasszjuk (folyamatosan kevergetjük, nehogy odáigjen a karamell), majd hozzáadjuk a durvára darált diót. A forró masszát vízzel gyűrődészkára kell önteni, és kinyújtani. Műszál gyorsan dolgozni, mert az anyag hamar megdermed, törik. Csak melegen alakítható, de akkor szinte minden megformázható belőle. Egy torta elkészítése mintegy 6 órát vesz igénybe.

20

Csőgle rövid története

Csőgle község a Kisalföld közepén, a Marcal-medencében helyezkedik el. A település története a honfoglalás koráig nyúlik vissza. Ezt a területet a Szalók nemzetsége birtokolta, a Marcal-menti gyepű határai végül a folyó vonalát. A török eredetű Csőgle, Csőgle név jelentése is 'gyepű, sövény', akadály, gátat jelent. A falu első említése 1275-ből ismert, Chygle néven. A reformáció után a falu lakosságának nagyobbik része az új vallás követője lett. Már 1608-ban református anyategyháza volt, 1773-ban pedig egyetemes iskolával is rendelkezett.

Nagy László Emlékház

Iszkáz Veszprém megyében a Somló-hegy közelében fekszik. A falu a Hunyor-patak jobb partján Kisőd községtől tizenöt méter magasságra emelkedő domborzat tetején két kilométer hosszan nyúlik el. Az első írásos emlék 1212-ből való. Alsó-, Felső- és Közép Iszkázról 1488-ban is említést tesznek az oklevelek. Alsó Iszkáz Tóthos Iszkáznak, Felső Iszkáz Mindszenti Iszkáznak vagy Apátság Iszkáznak, Közép Iszkáz pedig Kápolnás Iszkáznak neveztek. A három község egyesítéséből keletkezett 1947-ben a mai település. A helybeliek mindegyike használja még a falu elnevezését. A ma múzeumként funkcionáló házat 1908-ban építette Nagy László édesapja, Nagy Béla (1884–1959) parasztagazda. Itt élt hitvesével, a nyírádi Vas Erzsébettel (1905–1995), s itt született négy gyermekük, Izabella, László, Mária és István (rói nevén Ágh István).

Cím: 8493 Iszkáz, Ady Endre u. 1. • Telefon: +3688252001

21

Márpedig ezen levezethetőséggel máris a hagyománytörténés, hagyományörzés, értékgyűjtés kellős közepében találjuk magunkat, abban a folyamatban, amelybe – pozitív példaadás mentén – gyermekeink is beavathatóak. Egyesületünk elsődleges célja éppen ezért a fiatalok megszólítása. Hogy ez nem afféle légből kapott, csak a szép szavak szintjén létező cél, azt a következő csoportok léte is bizonyítja.

Pünkösöd

Az Élő Forrás Hagyományörző Egyesület kiemelten kezeli a gyermekek mozgáskultúrájának fejlesztését, azoknak a motorikus képességeknek és kompetenciáknak a kiteljesítését, amelyek egyébiránt nemcsak a mindennapi életben, hanem a tanulás során is nélkülözhetetlenek. Tudvalévő, hogy a tánc, bonyolult megnyilvánulás lévén egyrészt alkalmas a komplex mozgásfejlesztésre, másrészt fokozott agyi aktivitást követel meg.

Egyesületünk mindezen túl azonban fontosnak tartja a gyermekek magyar néphagyományba való belenevelődését is, hiszen az említett tradíció alkalmas tartósnak mondható életstratégiák megképzésére.

Ennek megfelelően pünkösdi rendezvényünkön általában (de nem kizárólagosan) a gyermekeké a főszerep, akik ilyenkor szoktak számot adni megszerzett tudásukról.

Az egyesület rendezvényein igyekszik figyelmet fordítani a szabadidő hasznos eltöltésére, valamint a produkciók elővezetéséből adódó feszültség kezelésére. Ennek megfelelően mind a Rendőrség, mind a Tűzoltóság egy-egy bevetési egysége jelen van a

rendezvényen. A gyerekek kipróbálhatják, milyen egy tűzoltóautó volánja mögé ülni, megtapasztalhatják, milyen rendőrautóban hallani a szirénát, hogyan kell felöltöni a készenlétisek ruháját. Különösen nagy sikert aratott a Devecseri Rendőrőrs Közrendvédelmi Állományába tartozó Lukács Tamás rendőr főtörzsaszlós és kutyája, akik rendvédelmi bemutatót tartottak.

Élő Értékek a Somló-Ság Kulturális Tengelyén

Az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület minden évben sikerrel rendezi meg az *Élő Értékek a Somló-Ság Kulturális tengelyén* névre keresztelt programját. Az esemény projektbe való illesztését 2019-ben az a szándék eredményezte, mely szerint fontos a tömegtermeléssel szembe menő produktumok helyzetbe hozása. Talán mondani sem kell, micsoda erőfölénnyel rendelkezik egy-egy nagyobb áruházlánc ahhoz képest, amivel a helyi termelők bírnak. Természetesen az egyesület mindezzel nem akar valamiféle homályos kereskedelmi és finansziális szabadságharcot hirdetni: ám a kisközösségek megmaradásának fontos feltétele a helyi termelői piacok kialakítása, azok életben tartása, propagálása. Annál is inkább így van ez, mert a szóban forgó termékek magas minőséget képviselnek, s egészségesebbek is az átlagosnál.

A Somló-hegy lábánál elterülő falvak kifejezetten előnyös helyzetben is lehetnének: a somlói bor nemzetközi hírnevét ugyanis hatékonyabban is meg lehetne lovagolni.

A borral kapcsolatban létezik egy olyan marketingstratégia, ami hatékonynak bizonyult, amit követni is lehetne. Sajnos ma még nem tartunk itt, ezen a téren rengeteg a tennivaló. Ugyanakkor látnivaló az is, hogy a kisközösségek megmozdultak, s egyre több a pozitív kezdeményezés.

A 2019-es Élő Értékhéten például részt vett a Somlói Fröccsbusz. Bagyura Ferenc kistermelőnek, a Vidikum produktumok előállítójának különböző szörpjei, lekvárjai, tinktúrái és főzetei tartósítószer hozzáadása nélkül készülnek. Mindegyik a gyümölcsök természetes ízeit őrzi.

Kovács Tiborné tudása az egykori javasasszonyokéhoz, füvesemberekéhez hasonlít, ő gyógyteákkal és gyógynövény-főzetekkel volt jelen. A rendezvényen megtalálható volt még a Marton Méhészet, a Noszlopi Finomságok, Illésházy Lajos és Illésházy Kata sajtkészítők.

Minifesztiválunkon a különböző ételek, természetes étrend-kiegészítők és gyógynövény-termékek mellett a népi kismesterségek művelőinek produktumai képezték a másik nagy csoportot. Kiscsöszön járt Reidmár Linda (keramikus), Csík Tamás (kovács), Csíkné Bardon Réka (csuhéfonó), Fazekas Róbert (asztalos), Apáti Zoltán (fazekas mester), Horváthné Dóczy Marianna (rongybaba-készítő) és Horváth József (vesszőfonó).

A munka eredményei (helyi tevékenység)

- Rövidtávú eredményekről beszélhetünk. A felsorolt társadalmi formák, szervezetek mind létező, élő helyi közösségekké formálódtak. Ez a rengeteg rendszeres esemény nyüzsgővé, élővé tette a falut és a térséget egyaránt. Hatalmas hozadék, hogy a közösségeink által létrehozott produktumok értékévé válnak a térség önkormányzatai szemében.
- Egyre több a felkérés a népdalkör, a néptáncsoportok fellépéseire, népi kézműves foglalkozások, kiállítások megtartására, és ami igazán öröm, képesek is vagyunk ezeket teljesíteni.

- **Létszámok:**

Csoportjainkban, szakköreinkben, vagyis a kötetlen társadalmi szervezetekben 220 tagot számlálhatunk. Ha ehhez számítjuk az Élő Forrás Alapfokú Művészeti Iskolában tanuló 396 gyermeket, elmondhatjuk, hogy mintegy hatszáz embert érünk el közvetlenül, rendszeres foglalkoztatás formájában. Ehhez számolhatjuk a szülőket, közeli rokonokat, ismerősöket, akik a nyílt eseményeken vesznek részt. Így bizonyára többes létszámot említhetnénk, bár ennek pontos felmérésére nincs lehetőségünk.

- **A folytatás alapjai:**

A programban szereplő közösségek működtetéséhez és további események szervezéséhez jelentős támogatási forrásokat vehetünk igénybe. Több társadalomfejlesztési pályázatot is elnyertünk, amelyek a következő évekre biztosítják a programok anyagi forrásait. Ezek mellett két jelentős beruházásra is sor kerülhet, amelyek kapcsán különleges közösségi terek valósulnak meg Kiscsőszön. Ezek mindegyike a megkezdett folyamatok továbbleadását, a közösségek rendszeres működését szolgálja majd.

- **A folytatás:**

Egyesületünk feladata, hogy olyan folyamatokat gerjesszen, amelyek később a sikeres példa alapján önállóan is képesek újra és újra létrejönni, osztódni. A résztvevők élményei és a megszerzett tudás adhatja ezek alapjait.

A társadalom létszámának megtartása és növelése nélkül ezek az eredmények hosszabb távon nem fenntarthatóak. Szükség van tehát azokra a kormányzati programokra is, amelyek más léptékben, de ugyanezt a célrendszert szolgálják. Ha ilyen folyamatok nem indulnak el hamarosan, akkor sajnos az eredményeink veszélybe kerülhetnek.

Feladatunk tehát nem csak a helyi kapacitások helyzetbe hozása és segítése, hanem a vidéki társadalom ügyének lehető legerősebb érdekképviselése. Kapcsolatot építünk, tartunk a politikai élet érintett képviselőivel, minisztériumokkal és háttérintézményeikkel, szakmai intézményekkel. Szeretnénk elérni, hogy a sikerekre hosszabb távú támogatási programok épüljenek.

Az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület szerződéses partnerei, szervezeti tagságai

Mindez a szerteágazó tevékenységrendszer nem jöhetett volna létre, ha az egyesület nem rendelkezne olyan partnerekkel, amelyekkel szerződéses viszonyban áll. Ezek a partnerségi viszonyok egyrészt megerősítik az egyesület szakmai hátterét, másrészt emelik egy-egy rendezvény presztízsét, társadalmi rangját.

Az Élő Forrás nemcsak a saját érdekeit szem előtt tartva kötötte meg a szóban forgó megállapodásokat, hanem maga is aktívan részt vesz bennük.

A kultúrán, hagyományokon keresztüli társadalmi szerepvállalás bizonyos szempontból kötelesség, hiszen a szervezeti példamutatás a civil szféra más résztvevői számára mintául szolgálhat. Az egyesület tagsága, elnöksége, önkéntes-hálózata, patronáló-tábora bízik abban, hogy ez meg is valósul.

Hagyományok Háza

A Hagyományok Háza Magyarország egyik legjelentősebb néphagyománnyal foglalkozó szakmai központja. Az egykori Budai Vigadó és a magyar népi tradíció sorsa már az 1950-es évek elején összeforrt, hiszen az előbbi ekkor lett a Népművészeti Intézet és a Magyar Állami Népi Együttes székhelye. Az épület 2001 óta a Hagyományok Háza otthona.

A HH, ahogy szakmai körökben emlegetik, továbbra is helyet biztosít a Magyar Állami Népi Együttesnek. Bemutatkozásuk mindennél többet mond a szervezetről, így azt teljes terjedelmében idézzük:

Az együttes az évezredes folklórkincset magas művészi szinten, korszerű színpadi eszközökkel jeleníti meg és mutatja be a közönségnek. Értéket őriz és értéket teremt, a tradíció és modernitás kettősségének figyelembevételével működik. A hagyományt nem múzeumi tárlókban tartja, hanem élhetővé teszi, folyamatosan vállalva a koncepcionális és formai megújulást. A MÁNE, amely 2001-től a Hagyományok Háza szerves részeként működik, repertoárjában megjeleníti a tradícióhoz kötődő valamennyi műfajt: a történeti zenét és táncot, az autentikus népzene és néptáncot, a hagyományos elemekből építkező világzenét és látványszínházat, a Bartók Béla világhírű zenetudós és zeneszerző ars poeticáján nyugvó kortárs táncszínházat. Művészetével a mai kor nyelvén, a ma emberét megszólítva személyessé, a jelen részévé teszi a régi tánc- és zenekultúrát. Közel hetvenéves fennállása alatt a Magyar Állami Népi Együttest színpompás és gazdag repertoárja a világ legtöbbet utazó együtteseinek rangjára emelte. Művészi tevékenységét 2006-ban Bartók Béla-émlékdíjjal, 2007-ben Prima díjjal és Prima Primiissima közönségdíjjal, 2014-ben Budapestért díjjal ismerték el.

Az épület felújításának eredményeképpen 21. századi körülmények között folytatódhat tovább a társulati munka. A tánckar és a zenekar számára kiváló próbatermek és öltözők születtek, megfelelő helyet kapott a jelmez- és díszlettár.

A színházterem korszerű technikája az előadások innovatív és látványos megjelenítését teszi lehetővé.³

Az említetteken kívül a szervezetenél igen jelentős oktatómunka zajlik, ám mindezekből, szerteágazóságuk okán csak a felsorolás szintjén lehet néhányat megemlíteni:

- Találkozz a népművészettel, Nyitott Műhely nyílt napok
- Hencidától Boncidáig, Kárpát-medencei népmesemondó verseny felnőtteknek;
- Kosárfonó tanfolyam,
- Aprók Tánca, családi programok, gyermekvilág;
- Tanuljunk népművészetül

³<https://hagyományokhaza.hu/hu/mane/az-egyuttesrol> (Letöltés ideje: 2020. szeptember 3.)

- Gyékénytárgykészítő tanfolyam
- Nemezkészítő tanfolyam
- Palóc virágok, Nyitott Műhely kézművesség
- Népzene, néptánc, népi kézművesség, népi gyógyászat tanfolyam.

A sort hosszasan lehetne folytatni, helyett érdemes még megemlíteni, hogy a Hagyományok Háza foglalkozik könyvkiadással, kiállítások szervezésével, képzésekkel, illetve Kézműves Katalógust (KEKA) vezet, saját Médiaműhelye van.

Az Élő Forrás Hagyományörző Egyesület több mint 4 éve a Hagyományok Háza kiemelt partnere. A kiscsösi szervezet büszke arra, hogy a HH már az egyesület megalapítása körüli időkből lehetséges együttműködőként tekintett rá.

A kooperáció az EFOP-5.2.2-17-2017-00054 „Érték, vagy eszköz?” – A népi kultúra közösség- és személyiségformáló hatásai, ezek eltérései a módszerek, divatok összehasonlítása alapján című projekt keretében érte el a csúcspontját, s azóta is tart.

Nemzeti Művelődési Intézet

A Nemzeti Művelődési Intézet az ország közművelődésének csúcsszervezete.

Mint írják:

Kibővített szakmai tartalommal, 2017. január 1-től a lakiteleki Népfőiskola Alapítvány által létrehozott NMI Művelődési Intézet NKft. az Emberi Erőforrások Minisztériumával kötött közszolgáltatási szerződés keretében látja el azokat a közművelődési szakmai szolgáltató és módszertani feladatokat, amit szellemi jogelődje, a Nemzeti Művelődési Intézet költségvetési szervként végzett.⁴

⁴<https://nmi.hu/rolunk/ismerteto/> (Letöltés ideje: 2020. szeptember 3.)

A budapesti központ mellett 19 megyei igazgatósága működik, amelyek a következő feladatköröket látják el:

- kapcsolatot tartanak a megyékben lévő közművelődési intézményekkel, civil szervezetekkel
- részt vesznek a felmenő rendszerű amatőr művészeti események lebonyolításában
- koordinálják, szakmailag támogatják a megyei hungarikum klubok és értéktárak létrehozását és működtetését
- segítséget nyújtanak pályázatok megírásához
- szakmai napokat és fórumokat szerveznek
- társadalom és közösségfejlesztő folyamatokat generálnak
- részt vesznek az országos közművelődési statisztikai adatok gyűjtésében, rögzítésében és értékelésében
- szakmai tanácsadói és szolgáltatói tevékenységet folytatnak
- mintaprogramjaikkal lokális gazdaságfejlesztő folyamatok elindítását segítik, támogatják a helyi közösségi kezdeményezéseket⁵

Az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület hosszú időre visszatekintő partnerségi viszonyt ápol az NMI-vel.

A szervezet részt vett az intézet által meghirdetett kulturális közmunkaprogramban, amelynek köszönhetően sok térségbeli érettségizett és diplomával rendelkező ember tudott újra bekerülni a munka világába. Mára ezek az egykori kollégák cégeknél, civil szervezeteknél állnak alkalmazásban, vagyis saját lábukon állnak. Ha tekintetbe vesszük a térség gazdasági, illetve szociális helyzetéről írtakat, akkor elmondhatjuk, hogy mindez az egyesület egyik legnagyobb sikere. Mindemelllett az Élő Forrás mind infrastrukturális, mind szellemi kapacitásával részt vesz a Nemzeti Művelődési Intézet munkájában: többek között segít a

⁵ Uo.

Megyei Értékünnepek lebonyolításában, illetve otthont ad az intézet szakmai konferenciáinak, meetingjeinek, csapatépítő táborainak.

Magyar Táncművészeti Egyetem

A Magyar Táncművészeti Egyetem a mozgásos kultúra olyan fellelegvára, amelynél a mai Magyarországon nincsen magasabb, s egyben egyetemi rangot viselő táncszakmai fórum. Ezen szervezet története szintén a múlt század derekára nyúlik vissza, amit az MTE röviden így foglal össze:

1950 szeptemberében nyílt meg az Állami Balett Intézet, amely 1990. július 1-jétől a Magyar Táncművészeti Főiskola, 2017. február 1-jétől a Magyar Táncművészeti Egyetem nevet viseli. Az 1983-ban főiskolává átszervezett, alapításától kezdve saját általános iskolát és (utóbb nyolcosztályos) gimnáziumot, továbbá középiskolai kollégiumot fenntartó intézmény a hazai művészeti felsőoktatásban egyedülálló modellt honosított meg.

A megszerezhető végzettségi szintek folyamatosan emelkedtek: 1950-től középfokú, 1975-től felsőoktatási jellegű intézmény, 1983-tól főiskola, 2006-tól alap- és mesterképzést folytató főiskola, 2017-től alap- és mesterképzést folytató egyetem.⁶

Az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület a Magyar Táncművészeti Egyetem partnerintézménye. Előbbi szervezet büszke arra, hogy több egykori és mostani kollégája, tanítványa (Borbélyné Sánta Mária néptáncpedagógus, az Élő Forrás Alapfokú Művészeti Iskola igazgatója, Gaschler Beáta néptáncpedagógus, Illés László néptáncpedagógus, Linczenbold Maximilien néptáncpedagógus, Milos Dávid néptáncpedagógus, Szabó Sándor néptáncpedagógus, Honvédő Eszter táncművész) az egyetemen végzett. Mindezen túl az Élő Forrás számos alkalommal látta vendégül az MTE Néptánc Tanszakának növendékeit, hogy szakmai tudásukat Kiscsöszön csiszolják. Ide tartozik az úgynevezett Munkatábor is, amit 2019-ben tartottak meg a faluban először.

⁶<http://mte.eu/szervezet/tortenet/> (Letöltés ideje: 2020. szeptember 3.)

Muharay Elemér Népművészeti Szövetség

A fent említett szervezet 1990-ben a vidéken működő együttesek nehéz helyzetén való segítség szándékával felvértezve alakult. Mint írják, a szervezet célja a következő:

A tánc, zene, és szokáshagyományok megőrzése és átörökítése. Fontos azonban, hogy a hagyomány ne csak színpadi mozgalmként legyen jelen kulturális életünkben, hanem meghatározza egy tágabb közösség, egy település saját kulturális öröksége iránti viszonyát. Arra törekszünk, hogy a kistelepülések kulturális, közösségi hagyományai, az ünnepekhez, munkaalkalmakhoz kapcsolódó szokások, a mai viszonyokhoz igazodva újjáéledjenek. Olyan hagyományőrző mozgalmat építünk, melynek célja a nyugati (osztrák, svájci, svéd) hagyományőrzéshez hasonlóan nemcsak a hagyományok színpadra állítása, hanem mindazoknak a tradícióknak a megismerése, ápolása és terjesztése, melyek az egészséges közösségek, a társadalmak összetartói szerte a világon.⁷

Az egyesület számára hatalmas megtiszteltetés, hogy a Muharay Elemér Népművészeti Szövetség az egyesület elnökét, Kovács Norbertet delegálta a Hungarikum Bizottság tagjai közé. Az Élő Forrás a szövetség számos programján vesz részt mint előadó s a két szervezet között a kapcsolattartás is folyamatos.

Örökség Nemzeti Gyermek és Ifjúsági Népművészeti Egyesület

Bár a szakmai berkekben röviden csak Örökségnek nevezett egyesületben, a kiscsőszi civil szervezetnek nincsen tagsága, utóbbi szakembergárdája a szóban forgó ernyőszervezet céljaival maximálisan egyetért:

Az Egyesület célja, hogy ne csak összefogja, hanem jól működő közösségbe is szervezze a magyarországi gyermek néptáncsoportokat, azoknak vezetőit és minden olyan pedagógust, aki a magyar gyermek néptánc előremozdításán fáradozik.

⁷<http://www.muharay.hu/index.php?menu=3> (Letöltés ideje: 2020. szeptember 3.)

Saját szervezésű rendezvényeinek további célja a néptáncoktatás, az amatőr művészeti munka méltó szintre emelése, melynek révén egyre nagyobb rétegek ismerhetik meg a magyar népi kultúra kincseit.⁸

Mindezen túl a szövetség részéről gyakoriak az egyesület irányába az olyan kérések, amelyek regionális és országos versenyek zsűrizésének segítésére irányulnak.

Martin György Néptáncszövetség

A Martin György Néptáncszövetségnek az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület formálisan szintén nem tagja. Ennek ellenére Kovács Norbert, az egyesület elnöke a Csóri Sándor Program Veszprém megyei referense.

Egy különleges projekt: Kiscsősi családi fotózás

Kiscsősz és az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület életében kiemelt fontosságú a helyi közösségek megerősítése, az egymásért való felelősségvállalás felélesztése. Minderre nemcsak azért van szükség, mert ezen a módon nem válik ketté a szervezeti háttér és az azt működtető, illetve fenntartó emberek halmaza, hanem azért is, mert így a falu lakosai közelebb hozhatók egymáshoz. A fentebb leírt alapelvek egyik eklatáns példája a Kiscsősi családi fotózás nevű projekt, amelynek során a településen lakó összes polgár megörökítésre kerül. Az egyesület tagsága szerint így nemcsak egy adott pillanatban létező közösség számba vétele történik meg, hanem egy a rá gondolást elősegítő kiadvány is létrejön. A fotózásból ugyanis egy kisebb terjedelmű füzet kinyomtatását, s minden családnak való eljuttatását tervezzük.

⁸<https://orokseg.hu/az-egyesulet/bemutakozunk> (Letöltés ideje: 2020. szeptember 3.)

A térség falucsoportja

A falucsoportot 17 település alkotja, amelyek a Dunántúl egyik legelmaradottabb térségében fekszenek, erősen sújtja őket az elvándorlás, a szellemi tőke hiánya és a gyenge gazdasági környezet. A 8-as számú főútvonal mentén fekvő falvak főként Devecser, míg a Somlótól északra, északnyugatra fekvők Pápa és Celldömölk vonzáskörzetében vannak.

Ha a teljes térség gazdasági és humán adottságait vizsgáljuk, kijelenthetjük, hogy a legrosszabb helyzetben a Somlótól észak-nyugati, nyugati irányban fekvő falvak vannak. Itt ugyanis az elmúlt évtizedekben kizárólag a mezőgazdaságból lehetett volna megélni. Mint tudjuk, a rendszerváltásig ez lehetetlen volt. Az itt élő munkaképes férfiak a városok üzemeiben kerestek megélhetést. A közlekedési nehézségek miatt a munkahelyhez előbb-utóbb lakóhelyet is kellett létesíteni, így az elvándorlás elkerülhetetlen volt.

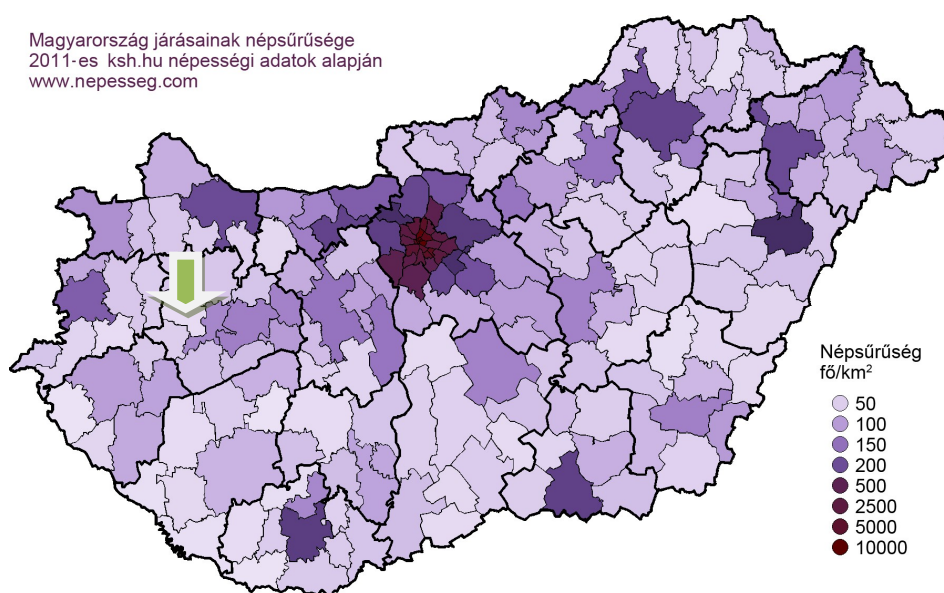
A falvak jelenlegi társadalma egy teljes generációt nélkülöz. Az idősek és a lényegesen kisebb arányban jelen lévő, egészen fiatal korosztály között alig van jelen a középidősek rétege. A családfenntartó korban lévő lakosság egy része munkakeresés és más okok miatt gyakorlatilag csak a lakcímét tekintve vehető falusinak. Nagyvárosokban vagy a közeli Ausztriában tartózkodik életvitelszerűen.

Helyi, térségi adottságok

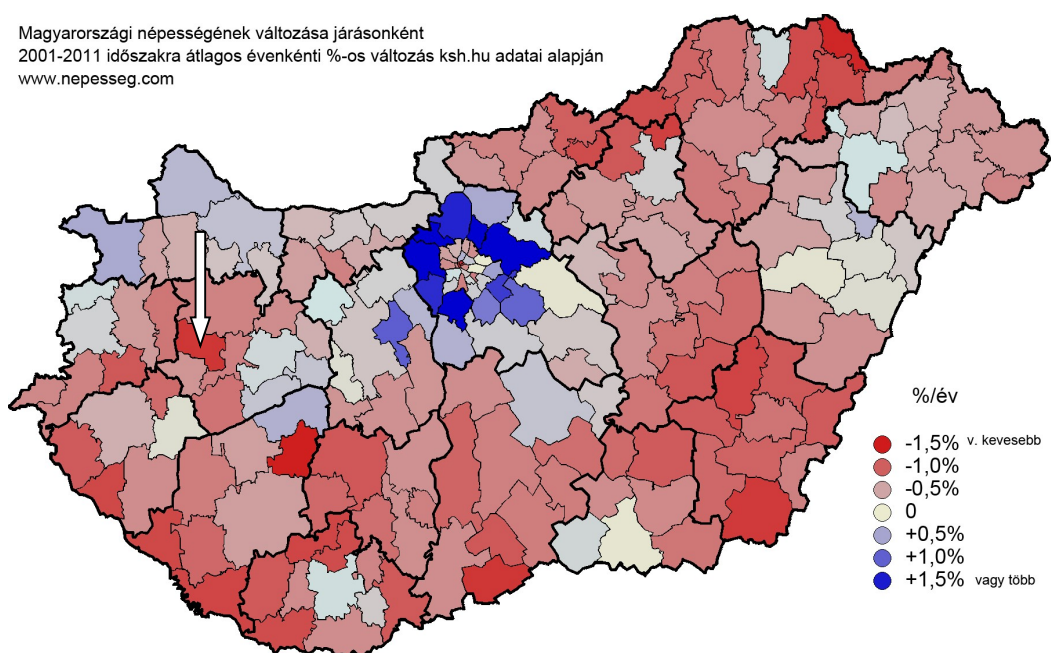
Devecseri járás

Népsűrűsége 36 fő/km²

Magyarország járásainak népsűrűsége
2011-es ksh.hu népességi adatok alapján
www.nepesseg.com

Magyarországi népességének változása járásonként
2001-2011 időszakra átlagos évenkénti %-os változás ksh.hu adatai alapján
www.nepesseg.com

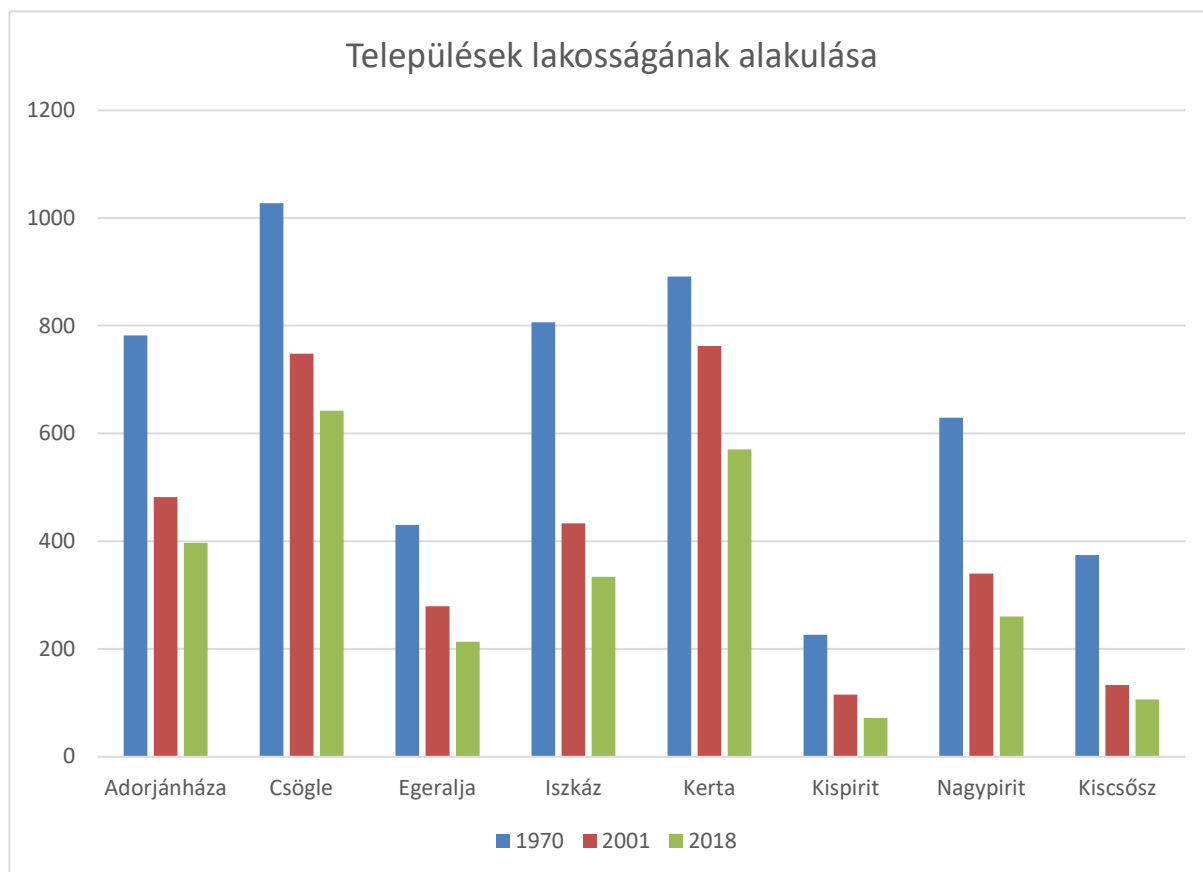
Népesség éves %-os változása:

[1870-1880]	+0.3 %/év
[1880-1890]	+1 %/év
[1890-1900]	+0.04 %/év
[1900-1910]	-0.16 %/év
[1910-1920]	-0.05 %/év
[1920-1930]	-0.47 %/év
[1930-1941]	-0.17 %/év
[1941-1949]	-0 %/év
[1949-1960]	+0.14 %/év
[1960-1970]	-1.27 %/év
[1970-1980]	-1.12 %/év
[1980-1990]	-1.28 %/év
[1990-2001]	-0.3 %/év
[2001-2011]	-1.3 %/év

Az idős (65 év feletti) népesség aránya a fiatal (14 év alatti) népességhez képest szélsőséges arányokat mutat a járásban:

Megnevezés	Öregedési index 2011 (Település)	Öregedési index 2012 (Település)	Öregedési index 2013 (Település)
Adorjánháza	89%	96%	89%
Apácatorna	97%	97%	113%
Borszörcsök	80%	89%	83%
Csögle	138%	128%	157%
Dabrony	76%	82%	83%
Devecser	105%	111%	117%
Doba	200%	217%	239%
Egeralja	263%	263%	261%
Iszkáz	188%	205%	211%
Kamond	135%	148%	142%
Karakószörcsök	98%	111%	124%
Kerta	142%	146%	153%
Kisberzseny	156%	160%	177%
Kiscsősz	124%	127%	143%
Kispirit	256%	209%	177%
Kisszőlős	39%	25%	21%
Kolontár	77%	77%	81%
Nagyalásony	79%	79%	86%
Nagypirit	258%	305%	275%
Noszlop	76%	77%	77%
Oroszi	188%	172%	206%
Pusztamiske	35%	36%	39%
Somlójenő	90%	95%	102%
Somlószőlős	108%	118%	120%
Somlóvásárhely	77%	73%	71%
Somlóvecse	200%	173%	200%
Tüskevár	105%	106%	114%
Vid	29%	55%	60%
Összesen	103%	106%	110%

Forrás:(TeIR)|KSH-TSTAR

A térségben jelenleg elérhető kulturális közszolgáltatások

Kiscsősz térségében a felnőttképzésekkel kapcsolatos lehetőségek terén rengeteg fejleszténivaló van. Egyetlen felsőoktatási intézmény sincsen a kistérségben, a legközelebbiek Veszprémben, Győrött, Szombathelyen, Sopronban, Keszthelyen találhatóak. Tanfolyamszerű felnőtt képzéseket a városi igényeknek megfelelően időnként Ajkán, Pápán rendeznek. Ezek általában nem találkoznak a helyi igényekkel, hiszen szűkebb térségünk kistelepülésszerű. A falvak közművelődési intézményei közösségi térként szolgálnak, állapotuk, szolgáltatásaik minősége változó. A könyvtárak általában elavultak, nyitvatartást nem, vagy ritkán biztosítanak. A felújított intézmények viszonylag ritkán kerülnek céljaiknak megfelelően kihasználásra, az elhanyagoltabbak eleve alkalmatlanok a rendszeres használatra (néhány ilyen van). A falvakban (Kiscsősz kivételével) nem jellemző a rendszeres közösségi élet. Néhány nagyobb településen találkozhatunk heti, havi rendszerességgel összejáró kisközösségekkel, jellemzően idősök klubjaival, női fitnesz körökkel. Kezdeményezésünkre több településen működik néptáncsoport, amelyek iskolai tornatermekben gyakorolhatnak.

Az Önkormányzatok szinte sehol nem alkalmaznak szakmai végzettséggel rendelkező népművelőt, művelődésszervezőt. Jelenleg több település, közösen foglalkoztat kulturális szakembert. Ezek a személyek segítik a közösségek tevékenységét, főként technikai, néha egyszerű szakmai feladatok ellátásával. Színház, gyermekszínház, kulturális előadás a falvakban nincs, lehetőség nyílik a környező városok programjait látogatni (jellemzően 25-35 kilométeres a távolság). Néhány múzeumot, tájházat találhatunk a térségben. Ki kell emelni az Iszkázi Nagy László Emlékházat, amely előzetes bejelentkezés alapján rendszeresen fogad vendégeket. Az emlékház állapota kiváló, kiállítása nagy érdeklődésre tart számot. Említésre méltó a Nyárádi Községi Ház a benne található Trófea Múzeummal és a gyönyörűen kialakított közösségi udvarral. Érdekesség a Kispiriti Kovácsműhely, amely előzetes egyeztetések alapján teljes berendezéssel várja a látogatókat. Egyesületünk működteti a Kiscsőszi Interaktív Faluházat, amely rálátást biztosít a hagyományos állattartási formákra, szokásokra, lehetőséget nyújt a régi eszközök, használati tárgyak megtekintésére, egyben fontos térségi közösségi és képzési helyszín. Egyesületünk több felsőfokú végzettségű szakembert foglalkoztat művészeti iskolájában és szakmai programjaiban.

Stratégiaiához való illeszkedés

A térségi feladatmegosztásból a tervezett szolgáltatások alapján a Hunyor Népfőiskola rendkívül sokoldalúan venné ki a részét. Tervezett szolgáltatásainkat a következő stratégiák alapján, azokhoz illeszkedve alakítottuk ki:

1. figyelembe vettük az aktuális Veszprém Megyei Integrált Területi Program (2016) érintettségének irányelveit, céljait

A megyei területfejlesztési program 4 prioritásából kiindulva, illeszkedve a TOP beruházási prioritásaihoz tartozó egyedi célkitűzésekhez Veszprém Megye Integrált Területi Programja 6 célkitűzést határoz meg.

Veszprém megyei ITP célkitűzései:

ITP-1. Önkormányzati gazdasági területek fejlesztése és elérhetőségük javítása

ITP-2. Élhető, vonzó települések megteremtése és a munkavállalást ösztönző infrastruktúra fejlesztése

ITP-3. Leszakadó városi területek megújítása és hátrányos helyzetűeket támogató programok megvalósítása.

ITP-4. Természeti adottságokra és kulturális örökségre épülő turizmus fejlesztése

ITP-5. Az energiahatékonyság növelése és a helyi erőforrások fenntartható használatának elősegítése

ITP-6. A Veszprém megyén belüli területi egyenlőtlenségek csökkentése komplex fejlesztések megvalósításával

Az ITP-1. cél komplex módon támogatja az önkormányzati iparterületek, inkubátorházak, a helyi gazdaságfejlesztéshez szükséges önkormányzati háttérinfrastruktúra-fejlesztését, valamint ezekhez kapcsolódóan az elérhetőség javítását, így az M1 és M3 célokhoz egyaránt hozzájárul. A TOP-5.3. intézkedés Veszprém Megye Területfejlesztési Programja a helyi közösségek fejlesztésének témakörét a dokumentum 4. prioritásában rögzítette, kapcsolva a lakosság életminőségének javításához. A kedvezményezett járások besorolásáról 290/2014. Korm. rendelet a devecseri, a pápai és a sümegi járásokat kedvezményezett járásként nevesíti. Ebből következően helyi közösségi programok megvalósítása esetében az ITP kiemelt fejlesztési célterületként nevesíti a megnevezett három járást.

A TOP „megyei érintettség” (1-5. prioritás) azon pontjai, amelyeket tevékenységünkkel segíteni szándékozunk:

1.1 – A vállalkozások munkahelyteremtő képességének ösztönzése, a helyi gazdaság működését segítő helyi-térségi feltételek biztosításával

1.2 – A turizmus területi adottságaiban rejlő endogén potenciál kibontakoztatása a foglalkoztatás elősegítése érdekében

2.1 – Vállalkozói tevékenységek ösztönzése és a népesség megtartása településfejlesztési beavatkozásokkal

5.1 – A foglalkoztathatóság javítása és a helyben, a helyi és térségi gazdasági szereplők által foglalkoztatottak számának növelése

5.3 – Helyi szintű társadalmi párbeszéd és helyi identitás erősödése

2. A Gerence – Marcal – Rába – Somló – Környék Helyi Akció Csoport kiemelt célterületei:

- a Helyi Akció Csoport területén élő lakosság életkörülményeinek és életminőségének javítása;
- a települések népességmegtartó képességének erősítése a vonzó életmód megteremtésével, a helyi jövedelemtermelő képesség erősítésével,
- térség adottságaihoz illeszkedő környezetbarát és versenyképes gazdasági tér kialakítása.

Demográfiai helyzet, társadalmi változások

A szolgáltatások ellátásával elsődlegesen megcélzott terület jellemzően aprófalvas vidék. Társadalmi helyzetét leginkább az évtizedek óta tartó népességfogyás jellemzi. A gazdasági problémák mellett a lakóhelyből adódó szociális egyenlőtlenségek is megjelennek. Így a társadalmi helyzetet kedvezőtlen demográfiai szerkezettel (magas az idősek aránya); alacsony iskolázottsággal és az alacsony családi jövedelmekkel lehet elsősorban leírni. Magas az inaktivitás mértéke és a feketegazdaságból élők száma. Hiányzik, illetve gyenge az értelmiség, a vállalkozói réteg, a mintaadó elit, hiszen a magasan képzett szakemberek számára nincs képzettségüknek megfelelő munkalehetőség a térségben. A lakosság szolgáltatásokhoz való hozzáférési lehetősége korlátozott, nem megfelelő színvonalú. A közösségi szolgáltatások nehezen elérhetőek vagy rossz minőségűek. Az infrastrukturális hiányok megnehezítik a központokkal való kapcsolattartást, a lakók sok esetben kénytelenek a lakóhelyük és munkahelyük, a térség központi települése közt ingázni. A társadalmi problémák területi koncentrációja azt is jelenti, hogy nehéz a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés. Az ezeken a területeken élők és gyermekeik számára az állami szolgáltatások kevés lehetőséget nyújtanak annak érdekében, hogy életminőségük javuljon. Olyan mélyszegény területek alakultak ki, ahol az inaktív, a társadalom periferiájára szorult lakosság és a cigány lakosság aránya magas.

Az infrastrukturális hiányosságok, munkalehetőségek hiánya miatt erőforrásokban szűkölködő családok száma folyamatosan nő. A kistérséget fenyegető legnagyobb veszély a szegénységhez vezető csapdahelyzet újratermelődése. Ha a következő generációknak sem nyílik ajtó a munkaerőpiacra jutáshoz, az itt élők nem kerülnek közelebb a másutt élő többség számára elérhető javakhoz, szolgáltatásokhoz. A szellemi és természeti kincsekben gazdag vidék gazdasági süllyedése folytatódik. A szegénységhez vezető út kialakulásában nagy szerepet játszik az, hogy a nők első gyermekük megszületése után nagyon kicsi eséllyel tudnak visszatérni a munka világába. Helyi munkalehetőségek hiányában a munkavállalás csak ingázással lenne megoldható, de a munkaidőhöz nem igazodó tömegközlekedés miatt a szülők nem tudják megoldani gyermekük felügyeletét az óvoda, iskola nyitvatartása előtt és után, ezért munkát nem tudnak vállalni. Bölcsőde a térségben nincs. Szerencsés helyzetben vannak azok a családok, akik a nagyszülőkre tudják bízni gyermekük felügyeletét.

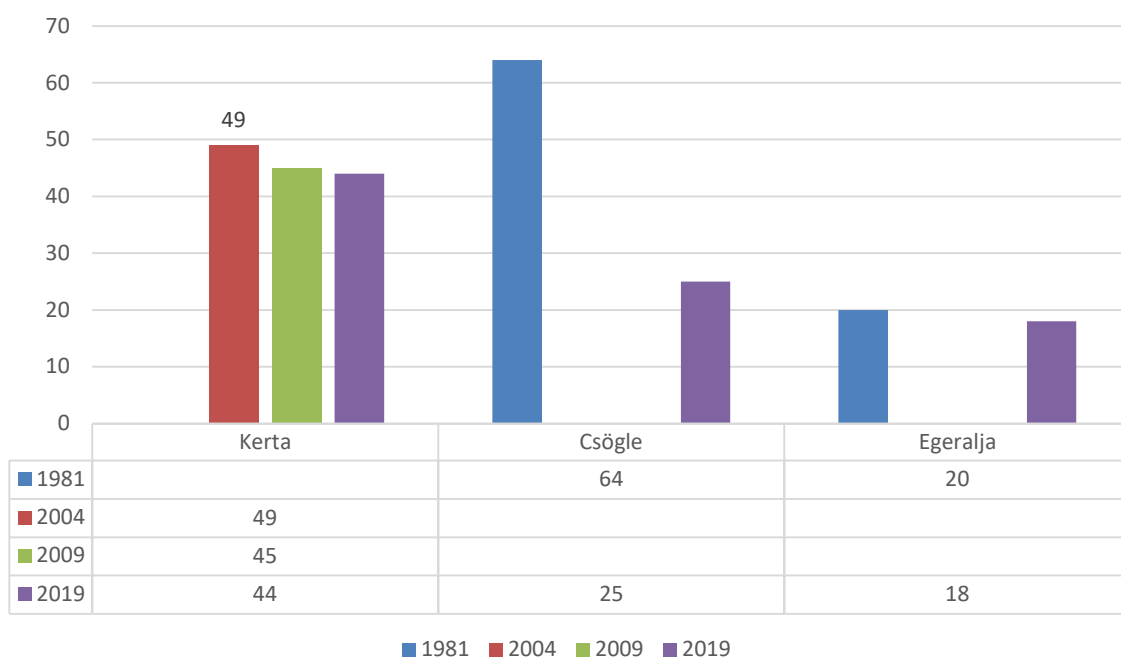
A nagyszülők ezen a vidéken sok esetben részt vesznek a gyermeknevelésben, hiszen számottevő azoknak a családoknak a száma is, amelyek rossz gazdasági helyzetük miatt egy háztartásban élnek a nagyszülőkkel. Ez a családi forma pozitívumként hozza magával, hogy a gyermekek a nagyszülők gondolkodásmódjából észrevétlenül veszik át azokat a régi értékeket, amelyeket a szülők már elfelejtettek. Ezek a viselkedési formák, átöröklött értékek adnak alapot arra, hogy a falusi közösségek újraalakulhassanak, a fiatalok saját vidékük kultúráját újra büszkén, ellenérzések nélkül fogadják be és tovább is örökössék. Ez a családi forma hordozza magában a vidéki értékek felértékelődését.

Köznevelés, közoktatás

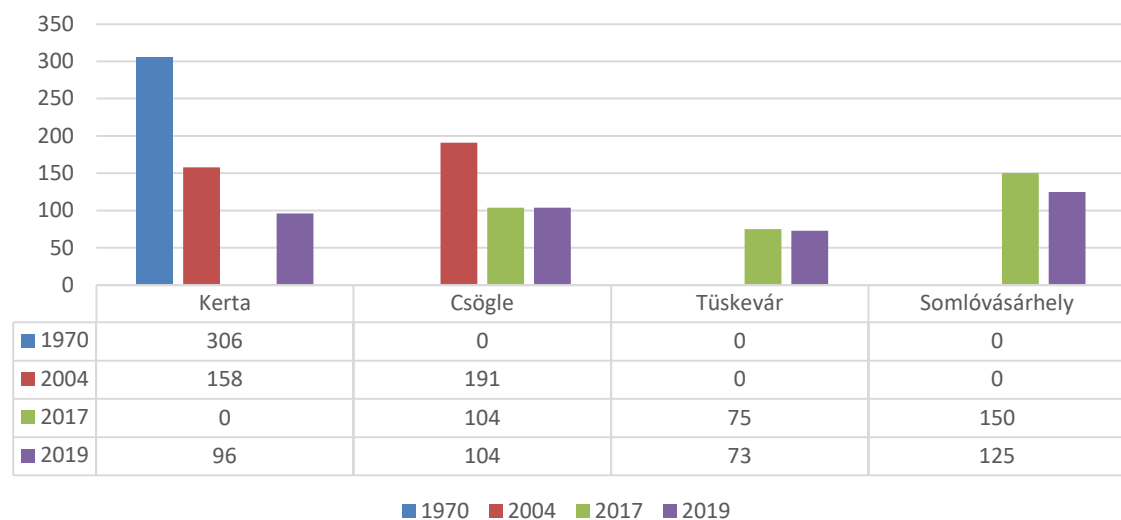
➤ Óvodával rendelkező települések aránya (%):	➤ 39.3
➤ Általános iskolával rendelkező települések aránya (%):	➤ 32.1
➤ Középiskolával rendelkező települések aránya városokban (%):	➤ 3.6

A közoktatási intézmények jellemzően pedagógushiánnyal küzdenek, gyakori a tanórák felcserélése, elmaradása, a helyettesítés, így az oktatás színvonala is gyengébb az átlagosnál. Iskolán kívüli, de az intézményekhez köthető közösségek szinte egyáltalán nincsenek. Ez az állapot tükröződik a gyermekek mentális és értelmi állapotán is. A létszámok csökkenése az előző évtizedek adatai alapján egyértelműen látható.

Óvodák létszáma

Iskolák létszáma

Közművelődés

A falvak művelődési házakat, faluházakat, IKSZT-eket tartanak fenn. A kisebb falvakban ezek az intézmények nem, vagy nem maradéktalanul töltik be a funkciójukat. A közösségek létszáma alacsony, így az intézmények igénybevételének szüksége is ritkán merül fel. A legtöbb faluban nincs önálló közművelődési szakember, hanem több település összefogásával alkalmaznak egyet.

Az esetleg működő könyvtárosi feladatokat rövid időtartamban, alkalmi megbízottak látják el. A könyvtárak láthatóan egyáltalán nem bővülnek, látogatóik nincsenek.

Kulturális élet

Térségünkben a hagyományokon alapuló kulturális élet teljesen átalakult. A régi faluközösségek népszínkörei, zenekarai, ifjúsági klubjai, asszonykörei, legénycéhei megszűntek. Az egykoron társadalmi munkával felépített közösségi intézmények, faluházak funkciójukat veszítették, a legtöbb helyen egyszerűen használaton kívül kerültek. A kulturálódás formái is erősen átalakultak. A falvakban megmaradt fiatalok keresik egymás társaságát, de a társasági élet színtere egyre gyakrabban a kocsma lett.

Az évszázados múltra visszatekintő erős vallásosság kapcsán sok olyan kulturális emlék van, amely a vallási ünnepekkel, eseményekkel hozható kapcsolatba. Lejegyzések (Nagy László, Szécsi Margit iszkázi gyűjtése) mellett az idősebbek emlékeiben is élnek a regölés, pásztorolás dallam- és szövegfoszlányai. Sok nóta, mondóka, szokás került elő a munkafolyamatok, munkaünnepek kapcsán is. Mára ezek a szokások nem élnek, nem használják, sajnos nem is ismerik őket a helyiek.

Szakemberek hiányában a helyi kulturális események nem ezekre a kulturális emlékekre, hagyományokra alapoznak. A jellemző tendencia sajnos az, hogy a kultúrára fordítható összegek majdnem minden esetben a média által kidolgozott marketingstratégia mentén kerülnek felhasználásra, az efféle események fellépői az operett-mulatós-diszkókión hármasság képviselői közül jönnek, miközben néhány, már ma is jól működő kezdeményezés példája azt mutatja, hogy az igényes kultúrára szükség és igény is van. Szeretnek arra hivatkozni, hogy erre van igény, véleményünk szerint pedig, mert ezt kapják. A megfelelő, magas színvonalú kultúra iránti igényt meg kell teremteni s akkor majd az jön elő igényként.

A településeken a civil élet az elmúlt években kezdett újraindulni. Jellemzően dalkörök, nyugdíjas klubok, illetve a település segítésére létrejött egyesületek, alapítványok működnek. Gyermek és ifjúsági szervezet nem volt, hiszen a gyermekek létszáma nagyon alacsony, emellett jellemző a falusi iskolák általi teljes lekötöttség.

Újdonságnak számítanak a művészeti iskolánk által, néptáncoktatás kapcsán létrejött néptáncgyűttesek, melyek természetesen nem profi színvonalon értékes csoportos szereplésekkel gazdagítják a térség kulturális eseményeit.

Csoportjaink számára az iskolai és helyi rendezvények mellett nívós féléves és év végi gálaműsort szervezünk, ahol profi táncosokkal, élő zenekarral, népviseletben léphetnek színpadra. A gálák mellett kiscsőszi rendezvényeinken is fellépnek tanulóink, bevonjuk őket hagyományörző rendezvényeinkbe, így részei például a Kiscsőszi Farsangi Mulatságnak, a Kiscsőszi Pajtafesztiválnak, a Somló Hangja Fesztiválnak is.

Tanulóink számára nyári táborokat és tanulmányi kirándulásokat szervezünk. A táborok utolsó estéjét mindig magas színvonalú gálával zárjuk. Ezek a rendezvények számunkra azért nagyon fontosak, mert a gyermekek fellépését családjaik, ismerőseik is követik.

A közel 400 tanulóink tekintetében ez érintettek száma így egy nagyon népes közönséget jelent. Az ilyen módon létrehozott közvetett csatornákkal olyan csoportokat

érünk el, akik egyébként nem vennének részt kulturális rendezvényeken. Célunk, hogy ebben a közönségben is minél nagyobb igényt alakítsunk ki a kultúra, a közösségi élet iránt. Az Élő Forrás Alapfokú Művészeti Iskola által elért célközönségünk mellett az Élő Forrás Hagyományörző Egyesület tevékenysége is rendkívül nagy befolyást gyakorol a térség kulturális életére. Rendezvényeinket nemcsak Kiscsöszön és Csöglén, hanem a vidékünk számtalan településén bonyolítjuk. Egyértelműen kijelenthető, hogy az általunk szervezett események egyre nagyobb közönséget érnek el. Rendezvényeinket úgy szervezzük, hogy a magas kultúrát képviselő műsorokra igényes közönség is megtalálja a számára megfelelő kapcsolódási lehetőséget, a kulturális együttlét lehetőségét.

Hagyományörző rendezvényeink mellett ugyanis számtalan olyan koncertet, kiállítást, tábort és fórumokat is szervezünk, amelyek nemcsak környékünkéről, hanem külföldről is térségünkbe vonzzák az érdeklődőket.

Közigazgatás

Minden térségbeli település rendelkezik önálló önkormányzattal. A falvak körjegyzőségekbe tömörülve működnek, így az ügyintézés jelenős része nem helyben, hanem a gesztortelepülésen történik. Az önkormányzati működés viszonylag rugalmas, elfogadható színvonalú.

A képviselőtestületek ismerik egymást, a köztük kialakult kapcsolat azonban elsősorban a személyes ismeretség szintjéig jut el. Az együttműködések akadoznak, nehéz közös érdekeket, közös célokat kialakítani. A térség központja Devecser, ahol megfelelő színvonalú a közigazgatással kapcsolatos ellátó-szolgáltató rendszer, s jól működik a hatóságok munkáját összefogó járási hivatal.

Egészségügy

A háziorvosi rendszerben működő ellátás a kistérségben megfelelő, a praxisok jelenleg be vannak töltve. Rendszeres gyermekorvosi rendelés is történik a térségben (Ajka segítségével). Kórházi ellátásra Pápán és Ajkán van lehetőség. Tüskeváron mentőállomás működik, így a mentőszolgálat az egész térségben nagyon gyorsan és hatékonyan funkcionál.

A falvakban heti rendszerességgel (nagyobb falvakban gyakrabban) helyi rendelést tartanak a háziorvosok. Ügyelet, fogorvosi ellátás szintén biztosított. A rendelők felszereltsége megfelelő, de nem kiemelkedő színvonalú.

Gazdasági szereplők, foglalkoztatás

A helyi gazdaság elsősorban a mezőgazdaságra és az állattenyésztésre alapozva működik. Kisebb szolgáltatások, vállalkozások más területeket is érintenek, de az ipari tevékenység szinte teljesen kizárt, hiszen a kistelepülés elrendezése, az infrastruktúra hiánya ezt akadályozza. Komoly potenciál volna a falusi turizmusban és a Nagy-Somlói Borvidék borászattal kapcsolatos lehetőségeiben, amelyek terén még fejlesztések szükségesek. A turizmus hatékony működésének alapja azonban elsősorban a szereplők összefogása, együttműködése lenne. Ezen a téren sok a hiányosság.

A falvakban élő munkaképes emberek nagy része munkaviszonyban áll. A munkával valódi megélhetést keresők aránya azonban az átlagosnál alacsonyabb, sokan élnek közmunkából, alkalmi munkákból. A foglalkoztatók nehéz helyzetben vannak, hiszen nehéz jó munkaerőt találni, speciális tudást igénylő feladatokra pedig szinte lehetetlen. Előnybe kerülhetnek tehát a kisközösségi, családi termelők és vállalkozások.

Összefogásokon alapuló, meghatározó kezdeményezések

A Kristályvölgy Faluközösség 2016. november 1-én jött létre. Ekkor kötöttek együttműködési keretszerződést a nyolc település és az őket támogató szervezetek. A keretszerződés húsz évre szól, 2030. december 31-ig. A Kristályvölgy településcsoport Veszprém megyében, a devecseri járás nyugati oldalán található. A devecseri kistérség, Magyarország egyik halmozottan hátrányos helyzetű területe.

Az együttműködést vezető szervezetek a Calm-B Szociális Szövetkezet (Vid) és a Stratégiakutató Intézet Nonprofit Kft. (Budapest). Az együttműködésben résztvevő szervezetek: a Készenlét Zrt. (Pápa), Somlószőlős, Nagypirit, Somlóvásárhely, Borszörcsök és Vid Község Önkormányzata, s az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület (Kiscsősz). Később csatlakozott Iszkáz, Csögle, Nyárad, Nagygyimót, Lovászpátona Önkormányzata.

A program átfogó és sokrétű lokális fejlesztést tűzött ki célul, de 2018-ban elveszítette lendületét. A kezdeti álmok megvalósításának nehézségei hamar elfordították a falvakat és azok vezetőit az összefogástól. Jelenleg láthatóan akadózik az együttműködés és mind az önkormányzatok, mind a kezdeményezők elhanyagolják a tervezett programok megvalósítását. Így természetesen a megcélozni, mozgósítani kívánt társadalmi körök sem kerülnek megszólításra.

Jövőkép

Az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület számára a fenti program és több előző kezdeményezés sikertelensége azt bizonyítja, hogy kizárólag akkor van esély valódi fejlesztési folyamatokat megvalósítani, ha ezt egy politikától független, emberi érzelmeket és sérelmeket háttérben kezelő szervezet kitartóan felvállalja. Több tíz éves következetes munka kell ahhoz, hogy az ilyen nagyságrendű kezdeményezéseknek visszavonhatatlan hatásai legyenek. A választási ciklusokban gondolkodó helyi polgármesterek és a sikerdíjra vágyó pályázatiírói körök csak rövidtávú, felszínre ható eredményekre képesek. A hosszú időre tervező programok irányába kell tehát billenteni a mérleget. Ehhez meggyőzésre, nevelésre, de elsősorban sikeres mintára van szükség.

Egyesületünk tizenöt éves folyamaton van túl, mely évről-évre újabb tereket, csoportokat kötött ehhez az ügyhöz és látható, érezhető a bizalom, amely tevékenységünket és célkitűzéseinket körüllegi. Véleményünk szerint érdemes ezt a bizalmat meglovagolva bátran, hittel tervezni és nagyot álmodni.

Az „Élő Forrás a Somló-Ság Kulturális Tengelyén” mintaprogram alapja

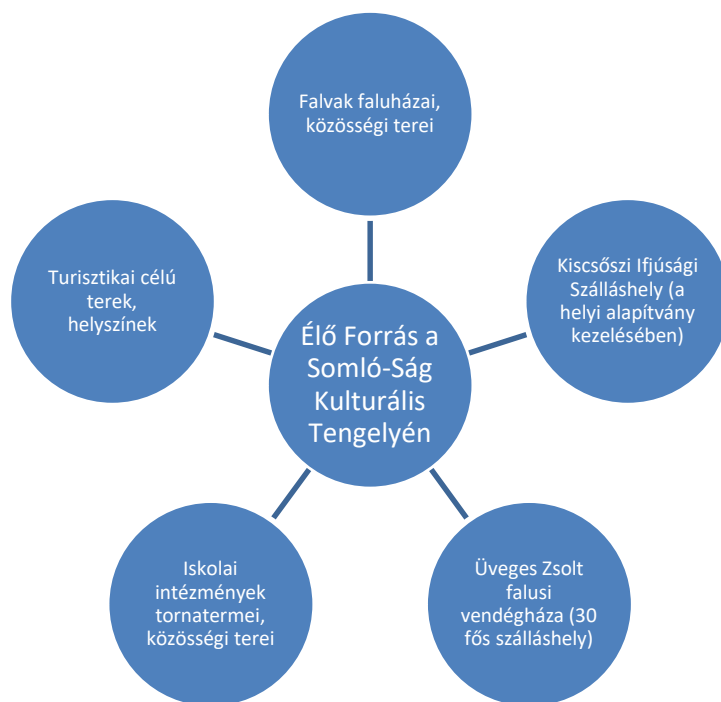
Programunk két fő területből áll, amelyek jelentős összefüggésben vannak egymással. Mindkét terület évtizedes múltat tekint vissza és egyforma súlyt képvisel az egyesület életében, bár a célzott közönséget és a földrajzi tereket tekintve is jelentősen eltér.

- I. Megyei, regionális, országos, nemzetközi programok, együttműködések bonyolítása
- II. Helyi térség- és társadalomfejlesztési programok

A fejlesztés első, már anyagi forrásokkal is biztosított szakasza

Az Egyesület saját tulajdonában lévő, 2020. december 31-ig átadásra került létesítményei

Nem saját tulajdonú, de bevonható létesítmények

I. Megyei, regionális, országos, nemzetközi programok, együttműködések bonyolítása

Az Élő Forrás Hagyományörző Egyesület több országos szakmai intézmény stratégiai partnereként tevékenykedik. Partneri szerződése van a Hagyományok Házával és állandó együttműködése a Nemzeti Művelődési Intézettel. Tagja a Kárpát-medencei Népfőiskola Hálózatnak is, amelynek rendszeresen vannak nagy hatókörű rendezvényei, találkozói. Az Egyesület Hidak Programja gyakran teljesedik ki a határon túli vagy a diaszpórában élő magyarokkal való találkozók, közös szakmai események megvalósulásában. Mindezek rendszeres kihasználtságot biztosítanak a kiscsőszi létesítményeknek, hiszen a falu kitűnő környezetet ad a közösségi programokhoz. Szálláslehetőségeink révén többnapos rendezvényeket is megvalósíthatunk. Programjaink egész évben színesítik a térség kulturális életét, sőt, meghatározzák azt. A környékbeli falvak számára rendszeresen nyújtunk segítséget művészeti produkciók, kiállítások közvetítésével, közös pályázati programok megvalósításával. Ezzel természetesen neveljük, formáljuk az itt élő közösség tagjait, akik érzékenyebbek, befogadóbbak lesznek a nemzeti kultúra iránt.

Rendszeres, nagy hatókörű programjaink:

- Farsangi képzés, szokásjáték és hagyományörző bál
- Húsvéti népszokások
- Bakony-Somló Népművészeti Találkozó
- Népi Színkörök Találkozója
- Kiscsőszi Pajtafesztivál
- Dúvó Nemzetközi Népzenei Tábor
- Gyakorló Táncosok és táncoktatók Tábora
- Táncos Tehetségek Tábora
- „Együttélésben” képzés és fesztivál
- Adventi ünnepség sorozat (Betlehemezés)
- Kárpát-medencei Regös Találkozó

II. Helyi térség-és társadalomfejlesztési programok

A bemutatott infrastruktúra lehetőséget ad arra, hogy a már elindított programjainkat jobb körülmények között folytassuk. Az előző anyagrészben leírt, visszatérő rendezvényeink mellett új eseményeket is szeretnénk meghonosítani. A helyi társadalomfejlesztés terén széles rétegeket megcélzó, ismeretbővítő, közösségfejlesztő programok valósulnak meg, melyek hosszabb távon a lelki, szellemi élet minőségének jelentős javulását kell, hogy eredményezzék. Minden társadalmi rétegre figyelemmel kell lennünk, nem emelhetjük ki kizárólag az értelmiséget, vagy például a fiatalok csoportjait. Ezen a téren sok eredménnyel, még több elképzeléssel, konkrét tervvel büszkélkedhetünk. A bemutatkozásban leírt programfolyamatok kivétel nélkül életre keltek, ezek folytatásának megvannak a társadalmi alapjai és az erre irányuló igény is. Nincs más dolgunk, mint felkarolni, kis lépésekkel segíteni az önszerveződést és szakmaisággal támogatni a programokat. Minderre egyesületünk fel van készülve.

Célcsoportok bemutatása

Az Élő Forrás Hagyományörző Egyesület és a fenntartásában működő Hunyor Népfőiskola egyik elsődlegesen megszólítandó célcsoportja a helyben, valamint a környező, mindenekelőtt a Devecseri, a Sümegi, a Pápai és a Celldömölki Járásokban élő lakosság. Természetesen ezen területrészek populációja koránt sem minden részjellemezőjében írható le azonos módon, mégis számos olyan karakterjegy említhető, amely mindegyik felsorolt járásra érvényes. Ezek között említhető a már más pontokban leírt hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzet. A fenti ténynek természetesen több oka van, s az is igaz, hogy mindegyik nem hárítható át a célterület viszonyaira.

A személyes tartásnak különböző szintjei vannak, ugyanakkor cáfolhatatlan társadalomtudományi tény az is, hogy a nagyobb rendszerek (például közművelődési-, iskolai- és óvodai hálózat) által nyújtott kapaszkodók segítségével könnyebb az elfogadható életminőség fenntartása. Elég belegondolni abba, mit jelent egy közösség életében, ha megszűnik, vagy működésében egysíkúvá válik a kultúrház.

Mindez azonban magától értetődő módon – ahogy fentebb már említettük – nem lehet magyarázat mindenre, mégis az mondható, hogy a célterület lakosságának életvezetési alapattitűdje a beletörődő magatartásformával írható le a legpontosabban. Sajnos eme elsődleges célcsoport körében elég elterjedtek a szenvedélybetegségek, tagjait meglehetősen leromlott egészségi és fizikai állapot jellemzi, s ez csak nagyon fáradságos és hosszú időt igénylő munkával, s személyes példaadással küzdhető le. Gondot jelent az is, hogy a betölthető szereplehetőségek száma – bármely életkort is vesszük alapul – meglehetősen csekély. Monostori Judit a hagyományos öregkorban betölthető pozíció megrendülése kapcsán például így fogalmaz:

Az életpálya időskori szakaszába lépve az emberek társadalmi és családi szerepei egyaránt átalakulnak. A munkaerő-piacról kilépve életük, mindennapi tevékenységük középpontjába mindenekelőtt a családi szerepek betöltése kerül, melyek közül nagy jelentőséget kaphat a nagyszülői szerepkör kialakulásának és kiteljesedésének megélése. Mivel azonban a születések száma folyamatosan csökken, egyre kevesebben léphetnek nagyszülői szerepbe, és egy-egy családban az unokák száma is alacsonyabb a korábbinál. A gyermekvállalás későbbi életpályára tolódása ráadásul a nagyszülővé válás kezdetét is későbbi életkorokra halasztja el.⁹

A szerző pontos leírása még annyival egészíthető ki, hogy a fiataloknak sokszor a munkaerőpiacra való belépés sem sikerül, vagy ha igen, nem a célterületen. Az elvándorlás tehát nálunk is jelentős probléma, ami az idősebb korúak bezárkózását eredményezi. Mivel ők kevésbé, illetve egyáltalán nem mobilisak, könnyen válnak áldozatává a körülményeknek. Az egyesület tervezett szolgáltatásainak egyik alappilléret éppen ezért az ő megszólításuk jelenti. Olyan egyszerű, s jelentősebb anyagi vonzattal nem járó programokat tervezünk, mint egy közös beszélgetés. Megkérdőjelezhetetlen faktum ugyanis, hogy az ember mint olyan interszjektív, dialógusban létező lény, nagyon leegyszerűsítve mindez azt jelenti, napi eszmecsere nélkül képtelen önnön azonosságának fenntartására. Ezeknek az embereknek mindennél jobban szükségük van a társas érintkezésre, arra, hogy elmondhassák élettapasztalataikat, az őket foglalkoztató problémákat, mindennapi sikereiket és kudarcaikat. Azt tervezzük, ezeket az embereket elvisszük egymáshoz, s összeültetjük őket, később a népfőiskolán klubot szervezünk a részükre.

⁹ MONOSTORI Judit, Öregedés és nyugdíjba vonulás =

<http://www.demografia.hu/kiadvanyokononline/index.php/demografiaiportre/article/view/2470/2477> (Letöltés ideje: 2015. november 5.)

Talán mondani sem kell, ennek a néphagyományban is megvannak a gyökerei, gondoljunk csak a fonóra, a táncházra, esetleg a munkához köthető összejövetelekre (például a kukoricafosztásra).

Be kell látni azonban, ezek a tradicionális együttélési módok – talán legjellemzőbben a táncházmozgalom esetében – elszakadtak gyökereiktől, s egy szűk réteg magánügyévé váltak. Bármennyire is meglepő egy ilyen kijelentés, kérdés, mennyire átfogó érvényű közösségépítés szempontjából egy olyan mozgalom, amelynek résztvevői csak a versenyekkel telítődött személyes érdekérvényesítésben és megélhetésben érdekeltek, s a szellemi-lelki vonatkozásokkal nem vetnek számot. Ha létezik valami, amin változtatni kell, éppen ez az.

Sajnos az eleven tánc kultúra célterületünkön pótolhatatlanul elveszett. A tánc ház azonban nem csak magáról a táncról szól, hanem eredendően a legösszetettebb társas érintkezési forma. Ha szabad ezt mondani, reformját tervezzük, amennyiben fontos feladatunknak tekintjük azon idősök felkutatását, akik még emlékeznek arra, ezen a vidéken miként zajlott egy-egy ilyen esemény. Reméljük, mindez a generációk között megszakadt kapcsolati csatornákat is helyreállítja valamelyest. Ráadásul az idősök rendkívül szerteágazó, s a fentiekől eltérő tudással is rendelkeznek. Programjaink között szeretnénk látni az idősök előadásaiból álló szabadegyetemet/nyári egyetemet is. Fel akarjuk kutatni azokat az időskorú embereket, akik a hagyományos falusi eszmekincs birtokában vannak, s ezt el is mondják. Meglátásunk szerint egy szociológusnak, szociális munkásnak mindennél többet ér egy ilyen kurzuson való részvétel.

A másik nagy megszólítandó célközönséget a gazdaság szereplői teszik ki. Azon szerencsés kormányzati intézkedések azonban, amelyek a helyi gazdaság újjáélesztését célozták meg (termelői piacok támogatása, Értéktárak felállítása, Hungarikum-mozgalom széles alapokra helyezése, nagykereskedői áruházláncok befolyásának csökkentése), másodlagos hatást is elértek, hiszen például a helyben, hagyományos formában megtermelt élelmiszerek iránti kereslet jelentősen megnövekedett, s az effajta termelői életforma városi elfogadottsága is jóval magasabb lett, mint akárcsak öt évvel ezelőtt.

A legnagyobb ehhez kapcsolódó probléma ugyanakkor ezen közösségek szigetszerűsége, valamint a köztük való információáramlás korlátozottsága és az ebből következő szektás világmegváltási szándék. Jó példa volt erre a Kiscsöszön 2014. december 7-én tartott összejövetel, amelyen három szervezet, az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület, a Bakonyalja Barátai Egyesület és az Akli Majorért Műemlék Alapítvány vett részt.

Bár saját területén egyik résztvevőt sem érthette a legkisebb rossz szándék meglétének vádja, mégsem jött létre hosszú távú együttműködés, holott ez lett volna a program elsődleges célja.

Ezt követően több hasonló kezdeményezés veszett az érdektelenség, kódébe (Közkincs Kerekasztal, Kristályvölgy Településcsoport stb.).

Az információáramlás meg nem léte, nem csak a helyi termelők közötti együttműködés gátja: az összefogás hiánya más szinteken, például a gazdáknál, az egyéni vállalkozóknál, és a cégeknél is megfigyelhető, így egy-egy gazdasági szereplő olyan pályázati lehetőségektől esik, eshet el, amelyek munkahelyeket is teremthetnének. Környékünkön például teljesen ismeretlen a szociális szövetkezet, mint gazdálkodási forma. További probléma, hogy mind a kisipari, mind a kistermelői ágazat szereplői hézagos gazdasági és jogi ismeretekkel rendelkeznek. Tervezzük, hogy ezekre a hiányosságokra is reagálunk.

Potenciális célcsoportnak tekintjük a civil szervezetek vezetőségének tagjait is: ahogy az a 3. pontban szerepel, Civil Információs Szakszolgálat létrehozását tervezzük. Sokszor előfordul, hogy egy adott szervezet óriási tapasztalattal rendelkező vezetővel rendelkezik, aki azonban járatlan a modern adatfeldolgozási és adattárolási technológiák területén, s egy elektronikus formában benyújtandó adatlapot sem képes kitölteni. Az efféle tudáshiány második, harmadik szereplő bevonására kényszeríti a szervezetet, ami nem éppen javítja a kis pénzből gazdálkodó egyesületek hatékonyságát. Ráadásul a nagyobb források lehívásában jártas pályázatiíró és lebonyolító cégek erősen profitorientáltak, vagyis a konkrét pályázati konstrukció szakmai megvalósulásának mikéntje nem érdekli őket. Ők nagyon is magas részesedésért (százalékért) dolgoznak, s nem az emberekért.

Elengedhetetlennek tartjuk tehát az egyesületek, alapítványok, sőt, az önkormányzatok felelős beosztásban lévő személyeinek ilyen természetű képzését. A Civil Törvény ismerete és gyakorlati alkalmazása is ide tartozhat, ahogy az arra való felkészítés is, miként kell egy-egy pályázati ellenőrzés során helyt állni (protokolláris ismeretek, kapcsolatteremtő-képességek fejlesztése, önismereti tréningek stb.).

Talán nem meglepő, hogy szintén a primer célcsoportok között említjük a családot mint a társadalom alapegységét.

Ennek oka legalább annyira prózai, mint közismert:

A születések száma először 1998-ban csökkent százezer alá, majd az ezredfordulót követő évtizedben ingadozással tarkítva, de alapvetően alacsony szinten 94–100 ezer között mozgott. A 2010. évi újabb jelentős csökkenést követően 2011-ben már a 90 ezret sem érte el. Az ebben az évben regisztrált 88 049 újszülött a legalacsonyabb születésszám volt a hazai népmozgalmi statisztika elmúlt 139 éves történetében. Innen indult meg egy mérsékelt emelkedés 2012-ben, ami a következő évben csökkenésbe fordult: a 2013. évi születésszám újra 90 ezer alá esett. A 2014. évi 91 500 születés 3,2%-kal, 2811-gyel múlta felül az előző évit.¹⁰

– olvashatjuk a Statisztikai Tükör 2015/23-as számában. Elszomorítóbb ennél, hogy az attitűdvizsgálatok pozitív eredményei a későbbiekben negatív születésszámba fordulnak:

Az értékekre és attitűdökre vonatkozó kutatások folyamatosan a család és a gyermek kiemelkedő fontosságát jelzik. A fiatalok átlagosan két gyermeket terveznek, azonban a tervezett gyermekek jelentős része nem születik meg.¹¹

Hogy mi az oka ennek? A nyilvánvaló gazdasági indokokon kívül a család összetartó erejének megrendülése első helyen említhető. A generációs szakadék kiváltó tényezői között nemcsak az elvándorlás, hanem az egészen banális gyűlölködés is szerepet játszik.

Éppen ezért szeretnénk ama nem feltétlenül anyagi értelemben sikeres családokat példaként állítani a célközönségünk elé, amelyek a több generáción átívelő békés egymás mellett élés hatékony stratégiáit dolgozták ki.

Végül, de nem utolsó sorban említést kell tennünk az elszakított területek magyarságáról, valamint szórványban élő honfitársainkról. Őket leginkább az asszimiláció, ezen keresztül a nyelv- és kultúrávesztés fenyegeti. Ezen a területen kiemelt programot bonyolítunk és tervezünk a jövőben is folytatni.

¹⁰ Statisztikai Tükör 2015/23 = <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/nepmozg/nepmoz14.pdf> (Letöltés ideje: 2015. november 5.)

¹¹ Uo.

Kiemelt fejlesztési elképzelések A folytatás tervezett iránya

*Balla Zoltán Óvoda, Általános Iskola, Alapfokú Művészeti Iskola
és Szakközépiskola – a hagyomány és kultúra vidéki intézménye*

Az intézmény küldetése, célja

Az intézmény alapvető célja a Somló-Ság-térség társadalmi állapotának jelentős javítása az oktató-nevelő munka révén. A helyben élők számának hosszú távú növelése, az óvodai nevelés és a közoktatás minőségének jelentős emelése, tematizálása a falusi életforma, néphagyomány elfogadtatása, megszerettetése. Magas minőségű szakmai szolgáltatás révén a tanulói létszám növelése, a városi elszívó erő csökkentése, betelepülési programok megalapozása. A középfokú oktatás révén ifjúsági szemléletformálás, széles földrajzi lefedettség elérése. Az új korosztályok nemzettudatosságának, nemzeti kultúra és hagyomány iránti érzékenységének kialakítása, megerősítése. A mintaprogram fő kérdése: miként lehet elérni, hogy a vidéki gyermekek ne alacsonyabb szintű, hanem más típusú, de hasonló értékű tudással kerüljenek ki az iskolából, mint a városiak.

Az intézmény működési formája, finanszírozása

Az intézmény önállóan gazdálkodik, fenntartója az Élő Forrás Hagyományörző Egyesület. A mintajellegű, különleges oktatási program és célrendszer kapcsán egyedi feladat-ellátási szerződés megkötését kezdeményezzük az Emberi Erőforrások Minisztériumával, köznevelési (közoktatási) megállapodás keretében. A működtetésben, helyi tanterv anyagának kialakításában együttműködünk a római katolikus és a református egyházakkal (a térség kiemelkedő felekezetei).

Mindkét vallási felekezet teret kap a hitéletre való nevelésben. A fenntartás fő gazdasági pillére a Köznevelési (közoktatási) megállapodás alapján kiegészített állami finanszírozás. További működtetési források származnak térítési díj bevételekből, pályázati bevételekből (Nemzeti Tehetség Program, táboroztatási programok, iskolán kívüli fejlesztést segítő programok).

A névadóról

Balla Zoltán a magyarországi hagyományörzés kiemelkedő személyisége volt. Táncos pályafutása a Jászsági Népi Együttesben kezdődött, több amatőr csoport mellett hivatásos táncosként dolgozott a Kodály Kamara és a Budapest Táncegyüttesekben. Sok vidéki és külföldi együttesnél tanított, tanára volt a Fóti Népművészeti Szakközépiskolának, ahol több generációt is felnevelt. A néptánc, számára nem feladat vagy munka volt, hanem az élet egy szelete, ami csak a többi szelettel együtt volt élhető, használható. Nem csak tudott, hanem szeretett is táncolni, emellett ott volt a lovas élet, amelyben szintén nagyon sikeres volt, no, meg az a tisztességes, egyenes, hiteles emberi arc és életmód, amely örökre „Balla Zoltánná” tette Őt. Munkássága mind a művészetoktatásban, mind a professzionális és amatőr táncéletben, mind a hagyományörző lovasok világában örök nyomot hagyott.

Az intézmény létrehozásának szükségessége

A már bemutatott térség nem csak gazdasági szempontból, de a helyben élők szellemi állapotát tekintve is jelentősen le van maradva. A közoktatási intézmények a szűk környezetben születő gyermekek beiratkozásáért küzdenek, immár az egymástól való elcsábítás jegyében. Ez részben jelentősen csökkenti a gyengébb iskolák fennmaradási esélyét, részben feszültségeket eredményez az egyes intézmények vezetői, de elsősorban a települések között. Mindemellett jellemzően gyenge a működés színvonala. A tanárok körében a nyugdíjváró és az álláskereső típusokat fedezhetjük fel, így az intézmények és a szülők (családok) viszonya is erre az elszürkült állapotra épül. A problémás gyerekek – a szülők kísérletezései kapcsán – gyakran vándorolnak a térség intézményei között, amely állandó változást jelent, tovább rontva a felzárkóztatásuk esélyeit. A tehetséges gyermeket sok család kiemeli a vidéki iskolából és a közelben fekvő városokba íratja be, ezzel szinte eltörölve a helyben maradás esélyeit.

Egyesületünk tapasztalata szerint a legtöbb potenciális betelepülő-jelölt fiatal elsőként az óvodai, iskolai szolgáltatások lehetőségét és minőségét vizsgálja, hiszen ezek az egészséges családalapítás és fenntartás társadalmi alapjai.

Elengedhetetlen, hogy ezen a téren pozitív változást érijünk el. A jelenlegi helyzetben nem látunk arra esélyt, hogy a meglévő iskolák egyikének megszüntetésével és a tanulói létszám összevonásával jó megoldás szülessen.

A megoldáshoz a szemléletváltás, az oktatás minőségének javulása, átalakulása és az infrastruktúra jelentős fejlesztése szükséges. Nagyon fontos, hogy az új, vidékcentrikus oktatási irányvonalat egészen a felnőtt korig megpróbáljuk elkísérni. Az iskola ne csak egy képző helyszín, hanem egy családi közösség fellegvára legyen. Hosszabb távon tehát a középiskolai oktatás terén is van keresnivalónk. Ennek jogi formája a későbbiekben is tisztázható. Elképzelhető, hogy valamely pápai középiskola megkeresésével és együttműködésével induljon el ez a program. Művészetoktatásban jeleskedik a Pápai Református Kollégium Gimnáziuma és Művészeti Szakközépiskolája. Amennyiben az intézmény nyitott lenne az együttműködésre, felajánlanánk számukra a kihelyezett oktatás, telephely-létrehozás lehetőségét.

Az Intézmény megalapításának feltételei

Intézményt alapítani jogi szempontból már nem szükséges, hiszen az Élő Forrás Hagyományörző Egyesület 2014-ben létrehozta az Élő Forrás Alapfokú Művészeti Iskolát, amely hivatalos, OM számmal rendelkező és működő köznevelési intézmény, jelenleg 396 fős tanulói létszámmal. A jogi háttér alapjai tehát megvannak. Természetesen tisztában vagyunk azzal, hogy a vázolt iskolaforma létrehozásához nagy szakmai fejlesztés szükséges. El kell készíteni a helyi értékekre alapuló tantervi anyagokat és a szervezeti működtetés anyagait is, emellett a személyi feltételek biztosítása is nagy feladat.

Környezeti adottságok

A kistérségünk a Kisalföld déli peremén, természeti értékekben gazdag vidéken fekszik. Néhány kilométeres körzeten belül több kiemelt természetvédelmi terület, erdőségek, ősgyepek, élővizek lelhetőek fel, tetten érhetőek a háztáji gazdálkodás látványos formái egyaránt.

A falvak régies szerkezete vizuálisan is értékes, minden alapot megad ahhoz, hogy kiegyensúlyozott, gazdag lelki életet élhessenek az emberek. A Somló- és a Ság-hegy látványosan emelkedik ki a tájból, kiváló kirándulóhelyet adva a térségben élőknek.

Infrastruktúra

A létrejövő új iskola székhelyének helyszínéül két szomszédos település, Csögle vagy Kerta község általános iskolája és óvodája szolgálhatna. Az iskolák a falvak közepén, kellemes környezetben fekszenek, mindkettő ideális helyszínen. Az óvodák jelenleg a falvak, az iskolák a KLIK

fenntartásában működnek, az alacsony beiratkozási létszám miatt folyamatosan nehézségekkel küzd mindegyik intézmény.

Rövidtávon elkerülhetetlennek tűnik, hogy a két iskola közül az egyiket az alacsony létszám miatt bezárják. A statisztikai adatok azt mutatják, hogy a falvakban élő iskolás korú gyermekek létszáma magasabb, mint az iskolát igénybe vevőké. A szülők a magasabb színvonal reményében a közeli kisvárosi, vagy egyházi iskolákba járatják gyermekeiket.

Ha bármelyik intézményt megszüntetik, az rövid időn belül magával sodorja az óvodát is, ezzel kiüresítve a társadalmi élet intézményi alapjait.

Az alsó-és felső tagozat mindkét faluban elkülönül, Csöglén hátrány, hogy az alsósok nem is a településen, hanem egy szomszédos faluban (Adorjánházán) tanulnak. Kertán néhány száz méter van a két épület között. Bővítéssel összevonható lenne az alsó- és felső tagozat, ami a korosztályok együtt nevelkedéséhez, az egészséges példaképállításhoz elengedhetetlen. Az iskolákat körülvevő terület alkalmas a további terek, fejlesztési helyszínek kialakítására. Ezek mellett az oktatási munkába bevonhatóak az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület tulajdonában álló, meglévő és jelenleg épülő létesítmények, melyek magas színvonalú oktatási színtereket biztosíthatnak (környezetismereti tanórákhoz, művészeti órákhoz, táncoktatáshoz, egyéb fejlesztő közösségi eseményekhez).

A kistérséggel, a képviselő-testületekkel és a KLIK-kel egyeztetve lehetséges volna az egyik intézmény fenntartói háttérét megváltoztatva programunkba vonni az általános iskolai oktatást. A középiskolai oktatásra jelen állapotok alapján nincs lehetőség. A fejlődés következő állomása lehet ez a bővülés.

A felmenő rendszer, a tanulmányok egymásra épülése azonban elengedhetetlen. Elképzeléseinkkel a Pápai Református Kollégium Gimnáziuma és Művészeti Szakközépiskoláját keressük meg, ahol ma is zajlik népművészet-oktatás. A helyi tantervet már a középiskolával egyeztetve, egymáshoz hangolva készítjük el.

Társadalmi környezet

A falvak társadalmi berendezkedéséről elmondhatjuk, hogy nem jellemző a parasztromantikából ide települő bebírók jelenléte, érdeklődése. Ennek alapvető oka, hogy távol vannak a városok és a megélhetési lehetőségek köre viszonylag szűk.

A helyi emberek nagyrészt gazdálkodásból élnek, mások a térség vállalkozásainál, kisüzemeinél dolgoznak és sajnos jelentős a rendszeres közmunkába visszatérő kör, illetve a nyugdíjas réteg. A gyermekek aránya alacsony. Jól látható tehát, hogy milyen embertípusokra alapozhatjuk a térség jövőjét. A még jelen lévő családokat és gyermekeket segíteni kell az életfelfogás pozitív irányba tolásával, a szellemi és kulturális közeg fejlesztésével, közösségek éltetésével. Ezek a körülmények jelentősen befolyásolhatják a fiatalok jövőképeinek alakulását.

Néhány jó példa nagy húzóerő lehet. El kell érünk, hogy a fiatalok nagy része érdeklődjön a helyben is életképes képzések, szakmák iránt, hogy céljaikban jelen legyen a hazatelepülés, a vidéki életforma folytatása (hiszen a tanulás miatt egy időre biztosan el kell menni).

Szakmai alapok

Az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület rendelkezik intézményfenntartói tapasztalatokkal. Tudjuk, hogy a nem állami formában működő intézmény fennmaradásának legerősebb alapja a megfelelő színvonalú oktatás, az emberi hozzáállás, az érték- és közösségközpontú megközelítés. A művészeti iskola pedagógusai és szakmai munkatársai ezen az úton járva tudták működtetni az intézményt.

Nagy eredmény számunkra, hogy az egyre csökkenő gyermeklétszám ellenére is megtartottuk tanítványi körünket és jelentős sikereket értünk el a térségben. Művészeti iskolánkban néptánc, valamint népzene oktatás folyik.

Telephelyeink 2021 ben kibővültek három új településsel Tüskevár, Somlóvásárhely, Káptalanfa, Devecser, Kerta, Csögle, Jánosháza, Győr, Noszlop, Kiscsösz és Ajka ezek mellé kapcsolódott be Pilisvörösvár, Piliscsaba és Pázmánd. Tánc szakra 323 gyermek jár, míg zeneoktatásra 88 fő. Látszólag ellentmondás a tanulói létszám a fent megadott adathoz képest, ám a különbség abból adódik, hogy vannak diákok, akik mindkét szakra járnak.

Az iskola minden évben több tábort is szervez az iskolásainak. Természetesen mindkét szakon tanulók számára.

Ezekben az oktató táborokban teljes ellátás mellett fejlődhetnek tovább a nebulók. Persze nem csak a tanulásról szólnak ezek az alkalmak, hanem a pihenésről, csapatépítésről és a szórakozásról is.

Egy összetett intézményforma működtetése természetesen jóval nagyobb feladat, ehhez kell felépíteni a szervezet személyi állományát. Széles kapcsolatrendszerünk és ismeretségi körünk, az előzetesen szóban végzett felmérések, egyeztetések biztosítanak bennünket arról, hogy egy jól működő, jövőképpel rendelkező iskola fel tudja állítani tanári gárdáját.

A legfontosabb, hogy a túlélésre játszó, eltompult hozzáállás helyett terveink, ötleteink legyenek. Ezeket pedig a helyi értékre, a helyi tudásra, a természetből fakadó képességekre kell elsősorban alapozni. A mi helyzetünkben tehát egy speciális tantervet kell összeállítani, amely széppé teszi a gyermek számára a falusi világot, amely megvilágítja azt a sok lehetőséget, amely a gyönyörű környezetből, a vidék kincsestárából adódik.

A háztáji gazdálkodás, a növénytermesztés, erdőművelés, vadgazdálkodás, helyi termék készítés speciális tudással, kellő érzékenységgel magas színvonalú vidéki életet biztosíthat.

Mindemellett gazdaságélénkítő hatással és az egészségtudatosságra való neveléssel is jár, ha az iskolai büfében csak ezek a termékek kaphatóak. Hatalmas lehetőség van a táji értékek kiaknázásában, a turizmusban. Az oktatás másik ága a néphagyomány alkotói tudásainak megszerzésére irányulna. A kézi praktikák, mesterségek oktatását már kisgyermekkorban el kell kezdeni, így lesznek képesek az egyedi alkotás értékét becsülni a későbbiekben is. Emellett ismerni kell a nemzeti kultúránk szellemi értékeit is.

A népdal, a népzene és a néptánc alapfokú ismerete nem maradhat ki egyetlen magyar gyermek életéből sem. Terveink szerint ezek a szakmai területek az oktatás alapköveiként lesznek jelen. A fenti szellemi értékek nagy része az előző évszázadok vallási kultúrájából táplálkozik.

Elengedhetetlen tehát, hogy a keresztény alapértékek, szokások is a tanterv, az oktatási munka alkotóelemei legyenek.

Fontos továbbá az a szándék, amely az óvoda nevelési programjának átalakításához kapcsolódik. Az Önkormányzat is partner abban, hogy már az óvodai évek során felépítsük a gyermekek falusi életmódra nevelésének alapjait.

Gazdasági alapok

Az Intézmény működését alapvetően a köznevelési feladatokra járó állami finanszírozásra építenénk. Emellett három további bevételi pillér állhat rendelkezésre:

1. A művészetoktatási részterület térítési díjai. A térítési díjból származó bevétel nem jelentős, de hozzájárul a zavartalan működéshez.
2. Az Intézmény versenyképes működtetése érdekében köznevelési megállapodás megkötését szeretnénk kezdeményezni az Emberi Erőforrások Miniszterénél. A megállapodás alapján nyújtható kiegészítő támogatás jelentős szakmai csatornákat nyithatna meg a minőségi oktatás, fejlesztés, tehetséggondozás, terén.
3. Fenntartói elvárás lesz a rendszeres pályázati tevékenység, melynek köszönhetően kiaknázhatók azok a források, melyek különleges, a mindennapi iskolai munkát kiegészítő programokat finanszírozhatnak (kirándulások, szakmai táborok, versenyek, témahetek, témnapok stb.).

Társadalomépítés az alapoktól kezdve

Az új szemléletű általános iskola legfontosabb feladata a közösségi gondolkodás, a kompromisszumos együttműködésekre való képesség fejlesztése, kialakítása. A térségben jellemzően jelen van a széthúzó, irigységen alapuló kapcsolati forma, amelyet a falvak vezetői és más közéleti emberek is gyakorolnak.

Ez az emberi minőség akadályozza a vidék lelki fejlődését és közvetve a gazdasági együttműködések is. A települések harácsolnak, nincs mérlegelés, segítesen alapuló fejlődés. Eleve nem tapasztaljuk, hogy a falvak egymás értékeit figyelembe véve dolgoznának a jövőjükön. Az ilyen szemléletet képviselő faluvezetők hamar terjesztik a kórt a lakosság körében is, így a gyermekek már ebbe nevelődnek bele. A változás eléréséhez műveltségre és új típusú közösségi életre, formákra van szükség.

Ennek melegágya, szervezője, támogatója lehet az iskola, amely természetesen nem egyedül végzi majd ezt a munkát. Az építkezésbe bekapcsolódnak a felnőtt programokat szervező közösségek és szervezetek is.

Nagy előrelépést jelenthet az a kötelezettség, melynek alapján a falvaknak a jövőben közművelődési szakembereket kell foglalkoztatniuk. El kell érünk, hogy ezek az emberek a térségünkben már hálózatban, együttműködésben gondolkozzanak, igyekszünk őket bevonni a Hunyor Népfőiskola munkájába.

A szellemi tőke importja

A megújuló közoktatási intézmény megerősödése, bővülése személyi fejlesztéssel is járhat.

Az új művészeti tanszakokon és az általános iskolában is szükségünk lesz olyan pedagógusokra, akik osztoznak jövőképünkben. Igyekszünk felkutatni azokat a szakembereket, akik életvitelszerűen is szívesen részt vennének az építkező munkában, vagyis hajlandóak lennének a térségbe költözni, családjukat is elhozni, vagy itt családot alapítani. A messziről jött ember hitelességét felhasználva igyekszünk pozitív példaképeket felállítani ezen személyek által.

A pedagógiai munkán kívül igyekszünk őket bevonni a helyi közösségi életbe, programok szervezésébe, lebonyolításába. A demográfiai eredmény mellett tehát jelen esetben kulturális falufejlesztésről is beszélhetünk.

Gazdasági hatások

Az oktatás a helyi gazdaság egyik alapköve. Ez már abban is megnyilvánul, hogy a köznevelési intézmény az adott település egyik legnagyobb foglalkoztatója. Ráadásul ideális esetben a településcsoport polgárainak felső rétegét (képzettséget tekintve) látja el munkával. Egy jól működő iskola további vállalkozásokat segíthet (közétkeztetés, iskolán kívüli szakkörök, szolgáltatások). Az igazi gazdasági hatások azonban a következő évtizedekben lesznek mérhetőek.

Amennyiben sikerül elérni, hogy a fiatalok letelepedés, családalapítás, megélhetési formák kialakítása céljából is vonzónak találják falvainkat, elindulhatnak a változások. Az új szemléletű, jövőt építő, vállalkozó szellemű fiatalság képes lehet kiaknázni a vidékfejlesztő pályázatokat, felismerni a szolgáltatási paletta réseit, magas színvonalon, kitartóan építeni vállalkozását. Ezek hozhatnak jelentős eredményt. A munkánk tehát befektetés a következő generációba. Megtérülése évtizedekben mérhető.

Hunyor Népfőiskola

A népfőiskolai megállapításának háttérét, a több mint tíz év alatt felépített kulturális szellemi Hagyományőrző Egyesület a rendezvényébe partnerséget alakított ki a civil önkormányzatokkal, a és az országos hatókörű intézményekkel is.

keretben ellátandó feladatok szakmai munka alapjait a Kiscsoszön és térségében bázis adhatja. Az Élő Forrás térség szinte minden bekapcsolódott, szervezetekkel, az vidékfejlesztés szereplőivel szakmai szervezetekkel,

Az eddig főleg néphagyomány-ápolásra épülő munkánkat a jövőben olyan tevékenységekkel szeretnénk kiegészíteni, amelyek nemcsak a térség kulturális, hanem gazdasági életére is pozitívan hatnak. A 290/2014. Korm. rendelet értelmében kedvezményezett járások (Devecseri, Pápai és Sümegi járások) elsődleges célterületeink. Ebben a térségben szeretnénk mintaprogramunkat megvalósítani.

Határozott elképzelésünk, hogy a rendkívül jó természeti értékekkel rendelkező területen a tradicionális társadalom – amely az önellátásra alapul – újbóli megteremtése egyetlen lehetősége lehet a vidéknek az elnéptelenedés, elszegényedés ellen vívott harcban. Tevékenységeinket három fő tengely mentén szeretnénk meghatározni.

A. Gazdaság

Cél: A térség természeti kincseire és szellemi értékeire alapozva szeretnénk rávilágítani arra, hogy vidékünk is rendelkezik rengeteg olyan potenciállal, amelyeket tudatosan kihasználva elindulhat az elmaradott terület gazdasági fejlődése. Célunk a vidékies térség értékalapú megújítása, egészséges élelmiszertermelés és ellátás elősegítése. Térségünk leszakadásának megállítása, fejlődési pályára állítása.

A vidékünk aprófalvainak segítése a falusi turizmushoz kapcsolódó infrastruktúrájuknak és a kapcsolódó szolgáltatások kínálatának térségileg összehangolt fejlesztésében.

Eszközök: A hagyományos gazdálkodás módszertanának bemutatása, oktatása. Képzések szervezése, mintagazdaság létrehozása. Helyi termékeket előállító vállalkozások alapításának és nagymértékű együttműködésének ösztönzése. Gazdasági és vállalkozási ismeretek oktatása. A tudásbázis központ megvalósításával a kistérség referenciaközponttá alakítása.

Képzéseket, fórumokat, beszélgetéseket, táborokat a következő témakörökben tervezünk létrehozni:

I.

- Leader lehetőségek: civil szervezetek, gazdák, őstermelők, vállalkozók, faluvezetők találkozója
- falusi turizmus lehetőségei
- borászati képzés, borászok bemutatkozása, borvidékek találkozója
- mezőgazdák találkozója
- őstermelők lehetőségei

Hagyományos életmód falun, a mai világban is élhető gazdaság kialakítása:

- Hagományos ételek készítése, süteménykészítés és dekorálás.
- Hogyan tudjuk beilleszteni a hagyományos állattartást a mai kultúránkba?
- Miért jobb az őshonos fajták tartása a hibridekkel szemben?
- Hagományos termelés, állattartás a felgyorsult, haszonorientált termeléssel szemben.
- Növényvédelmi képzés.
- A térség vadgazdálkodásának helyzete.
- Gyom, vagy gyógynövény? Növények az egészség megőrzéséért.
- Vegyszermentes veteményeskert.
- Dísz és szobanövények szaporítása, gondozása.
- Haszonállatok feldolgozása.
- Az állattartás szabályai, lehetőségei.
- Sajt, tejből készíthető egyéb javak, méz, házi kenyér elkészítésének módszerei.
- A tartósítás módszerei (füstölés, kompótok, lekvárok, savanyúságok stb. elkészítésének módja).

II.

1. Elmélet

- Vállalkozási ismeretek pontosan körülhatárolt tematika szerint.
- Jogi ismeretek, ennek keretében jogdíj, termékismeret.
- Az informatikai gyakorlati ismeretek megszerzése.
- Idegen nyelvi ismeretek alap és középfokon.

2. Gyakorlat

- Hogyan döntünk a cégformáról, hogyan alapítunk egyéni vállalkozást, céget, stb.
- Költségvetés tervezetek kidolgozása, adott vállalkozások erősségeinek és lehetséges gyengeségeinek áttekintése, pénzügyi tervek készítése.
- A forrás-előteremtés lehetőségei (pályázatok, hitelek).
- Elszámolások, adó alapismeretek.

3. Civil Információs Szakszolgálat

- Egyesületek, alapítványok részére a megalapítástól a hatékony működésig.
- A civil törvény ismerete, gyakorlati hasznosítása.
- Források felkutatása.
- Jogi ismeretek elsajátítása civil területen.
- Pályázatírás, pályázatkezelés, elszámolások.
- Pályázati ellenőrzések a gyakorlatban.

B. Társadalmi élet

Cél: Az egyesületünk által képviselt hagyományos értékrend központjában a család áll.

A családok összetartó ereje, az egymás tiszteletére nevelés alkalmassá teszik az embereket arra is, hogy kiegyensúlyozott közösségi életet tudjanak élni.

Napjainkban a térségünkben nagyon kevés esetben beszélhetünk igazi közösségről. Leginkább a teljes zárkózottság, az egymás ellen fordulás a jellemző, nemcsak a települések tekintetében, hanem sajnos családokon belül is. Célunk, hogy pozitív példamutatással, közösségi események szervezésével hatást gyakoroljunk vidékünk társadalmi életére.

Eszközök: A társadalmi életben való aktivitást, egymás felé fordulást úgy szeretnénk elérni, hogy közös célokat (például értékgyűjtés, játékkészítés) helyezünk a különböző célközönségek elé.

Jó példaként a hagyományos paraszti élet közösségi színtereit (fonó, pajta stb.) és eseményeit (munkához kötött ünnepek, vallási ünnepek, emberi élet fordulói) alapul véve hozunk létre olyan alkalmakat, amelyek az egyéni és családi értékteremtő kikapcsolódásra egyaránt alkalmasak.

Módszer: Térségünk társadalmának szociális téren történő javítására azt a módszert tartjuk a legmegfelelőbbnek, hogy színteret és alkalmakat teremtünk helyi szakemberek fórumainak, előadásainak, képzéseinek. Ezen kívül fontosnak tartjuk, hogy ezek a szakemberek (védőnőnői, háziorvosi szolgálat, vöröskereszt, rendőrség, szociális gondozók, falugondnokok, településvezetők, kulturális és oktatási intézmények vezetői, civil szervezetek képviselői, önkéntesek stb.) lehetőséget kapjanak arra, hogy együtt gondolkodva közösen elkészített stratégiák segítségével próbálják a térség szociális életét pozitív irányba megváltoztatni.

Programterveink:

I.

- Helyi értékek gyűjtőinek találkozója, Hungarikum Klub
- Kézműves tanfolyamok I. (természetes anyagokból készített használati tárgyak készítése, például kosárfonás, csuhé tárgyak készítése, agyagtárgyak készítése stb.)
- Kézműves tanfolyamok II. (dísz tárgyak készítése; szabás-varrás, kötés, horgolás, hímzés alapjai (például foltvarrás, ékszerkészítés, ünnepek dekorációi stb.)
- Helytörténeti vetélkedők
- Nagyszüleink játékai I. (játékkészítés természetes anyagokból)
- Nagyszüleink játékai II. (aktív népi sportjátékok, csapatversenyek, családi vetélkedők)
- Folyamatosan szervezett családi összejövetelek alkalmaival készülődés a munkához köthető ünnepekre, vallási ünnepekre, az emberi élet fordulóinak ünneplésére. Az aktuális ünnepre való készülődés alkalmaival közös műsorok, koreográfiák, jelmezek, díszek elkészítése szakemberek vezetésével, beszélgetés az ünnepek, hagyományok szerepéről, jellegzetességeiről.

- Tanfolyamok szülőknek, nagyszülőknek. Tematika népmese, népdal, népi mondóka tanulása, ezek előadásmódjainak oktatása.

II.

- Egészségügyi tanfolyamok, fórumok szervezése együttműködésben a Magyar Vöröskeresztrel és egészségügyi szakemberek bevonásával (például: időskori betegségek megelőzése, egészséges táplálkozás, az egészségmegőrzés módszerei stb.)
- Pedagógus-továbbképzések különböző témakörökben (például: játék és tánc az iskolában)
- Fórumok szervezése együttműködésben a rendőrséggel, a helyi körzeti megbízottakkal, a polgárőrséggel. Témakörök: közbiztonság a falvakban, értékeink védelme, drogprevenció, biztonságos közlekedés, a KRESZ változásai
- Csecsemőgondozó tanfolyamok szervezése együttműködésben a Védőnői Szolgálattal
- Rendszeres beszélgetések, fórumok szervezése a védőnőnői, háziorvosi szolgálat, vöröskereszt, rendőrség, szociális gondozók, falugondnokok, településvezetők, kulturális és oktatási intézmények vezetői, civil szervezetek képviselői, önkéntesek stb. meghívásával.

C. Kultúra

Cél: Elsődleges célterületünk kulturális életének színvonalasabbá, gazdagabbá és aktívabbá tétele mellett határozott célunk az is, hogy az országos, nemzetközi hatókörű programjainkat is erősítsük. Szeretnénk magyar-magyar együttműködéseinket tovább bővíteni, a határokon belül és a határokon túl élő magyarok összetartását növelni, a külhoni magyarok identitástudatát erősíteni. Kontinenseken átívelő kapcsolatrendszerünk által célunk, hogy minél több nemzet ismerje meg a magyar kultúra kincseit.

A Hungarikum-mozgalomhoz csatlakozva rengeteget dolgozunk azon, hogy minél több ember felkutassa, megőrizze a környezetében azokat az értékeket, amelyek a magyar nemzet önazonosságának hordozói.

Eszköz: Kulturális munkánk terén alapvető irányvonalakban szeretnénk megőrizni az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület szellemiségét, tevékenységi köreit. Ezek alapján aktívan kivesszük a részünket a térség kulturális életének szervezésében, bonyolításában. Művészeti iskolánk megalapítása óta iskolai szinten is szervezzük a helyi kulturális élet eseményeit. Csoportjaink teret kaptak a települési falunapokon, egyéb rendezvényeken, iskolai programokon. Egyesületünk profi táncművészei, oktatói is aktív szereplői a térségi rendezvényeknek. Szoros együttműködésben dolgozunk többek között a Hagyományok Házával, a Nemzeti Művelődési Intézettel, a Magyar Népfőiskolai Társasággal, az Iszkázi Népfőiskola Egyesülettel, a Balla Zoltán Alapfokú Művészeti Iskolával.

Programterveink:

- Néptáncos és népzenei táborok gyermekeknek, felnőtteknek
- A táncról gondolkodóknak, koreográfus mesterek találkozója
- Nagy László szellemi öröksége falusi szavalóverseny
- Nagy László szellemi öröksége irodalmi tábor tanároknak
- Népdalkörök találkozója
- Térségi hagyományőrző kulturális rendezvények szervezése
- Néptáncos, népzenei, hagyományőrző, erdei iskola, lovas hagyományőrző családi táborok szervezése
- Kiállítások szervezése
- Néptáncversenyek szervezése
- Fesztiválok szervezése
- Lovas hagyományok ápolása (képzések, táborok)
- Magyar-magyar programok szervezése
- Interaktív tanórák szervezése iskolások, óvodások részére
- Kulturális tanulmányutak szervezése

- Tanuljunk népművészetül, oktatás sorozat pedagógusoknak

Programjaink rendkívül sokszínűek és szerteágazóak. Ezek lehetnek tehát a népfőiskolai tevékenység elindításának alapjai.

Amennyiben a Hunyor Népfőiskola intézményi formában is elindul, lehetővé válik, hogy a fent felsorolt, széles társadalmi rétegeket érintő tevékenységekkel teljessé tegyük a működést.

Értéktáró kutatás a Hunyor-Marcál-mente kistelepüléseinél

A kutatás 2022. január és február hónapjaiban zajlott 10 településen, akik együtt alapították a Hunyor-Marcál-mente Tájegységi Értéktárat.

A kérdőívek lekérdezése lakosságarányosan történt. Ötven főként 1 kérdőív. A mintavételezés korra és nemre vonatkoztatva reprezentatív, de például a végzettséget nem vette figyelembe. A mintába olyan személyeket választottunk be, akik településük aktív tagjai, így feltételeztük, hogy a kérdőív egészére nézve releváns véleménnyel rendelkeznek. A kérdőívezést a kutatásban részvevő települések közművelődési szakemberei végezték, ügyelve arra, hogy minden kérdezőbiztos számára kevésbé ismert terepen dolgozzon, hogy az alanyok anonimak és a válaszok hitelesek legyenek.

A kérdőív első 8 kérdése egyszerre mérte az alany helyi társadalmi beágyazottságát és a település közösségi életét. A 9. kérdés a településen élők vallási hovatartozására kérdez rá. A 11. kérdéstől a 17. kérdésig a helyi értékeket gyűjtöttük fel, melyek részben már szerepelnek a tájegységi értéktárban. A 18.-22. kérdésig az alany információ szerzési szokásait vizsgáltuk. A 23.- 26. kérdések a jelen állapotra reflektálnak és lehetőséget nyújtanak a jövőbeni települési koncepciók átgondolására, felülvizsgálatára. A kérdőívek feldolgozásánál alapvetően egyben vizsgálom a térséget, de néhány kérdésnél elengedhetetlen a válaszok településenkénti differenciálása.

A megkérdezettek **korcsoportos** megoszlása a 10 településen a következő:

18 – 26 éves	4 fő	7,4%
27 – 40 éves	11 fő	20,3%
41 – 65 éves	19 fő	35,2%
65 év felett	20 fő	37,1%

A kérdőívet kitöltők nemek szerinti aránya közel egyenlő.

Települési kötődés

A megkérdezettek 59%-a születése óta lakik a településen, mindannyian szeretnek a falujukban élni. A nem a jelenlegi lakóhelyükön születettek (41%) 2 válasz kivételével szintén szeretnek az adott faluban élni. Tehát a megkérdezettek 96%-a szereti a lakóhelyét.

A miért szeret itt élni? kérdésre adott válaszokat az alábbi kategóriákba csoportosítottam.

Miért szeret a településen élni?	db	%
Család, barátok	20	39,2
Jó a közösség	11	20,3
Nyugodt, csendes környezet	8	14,5
Jó a légkör	4	7,7
Nem éltem még máshol	4	7,7
mindenkit ismerek	2	3,7
megszoktam	2	3,7

Bár a mintavételezésnél a település életében aktívan résztvevőket választottuk ki a kérdőív kitöltésére, a megkérdezettek csupán 22%-a vallotta, hogy **tagja bármilyen csoportnak vagy civil szervezetnek**. A **faluk rendezvényein való aktivitást** egy 5 fokú skálán mértük, ahol a válaszadók szintén 22%-a soha vagy csak néha vesz részt a programokon. A legtöbben (44,6%) mindig jelen vannak, de magas a gyakran és az általában részt vevők száma is, összesen 33 fő. Tehát a válaszadók 61%-a rendszeresen aktív részese a településén zajló eseményeknek. E két kérdésnél mért passzivitás összefügghet a pandémia alatt megváltozott élethelyzetekkel és az átalakult közösségi és kulturális szokásokkal, de ezen összefüggést a jelen kutatás nem vizsgálta.

A **közösségi terek** megnevezésénél az általános válaszok mellett (pl.: kultúrház, focipálya) megjelentek az egyházhoz köthető terek (pl.: templom, plébánia udvar), vagy a helyi értékekhez köthető szabadtéri helyszínek (világháborús emlékművek, millenniumi oszlop, stb.)

A vallásosság

A vallásosságot településenként vizsgálom. A 2011. évi népszámlálási adatokat¹² vettem alapul, amit a kérdőívben adott szubjektív válaszok is megerősítenek. A százalékos megoszlás mutatja, hogy a térség heterogén a felekezeti hovatartozás tekintetében, és számottevő a felekezeten kívüliek és a témában nem nyilatkozók száma is. A római katolikusok aránya Kiscsőszön a legmagasabb (76%). A reformátusok Nagypiriten vannak a legnagyobb számban, a lakosság 61,2%-át teszik ki. Evangélikusok Adorjánházán és Karakószörcsökön vannak a legnagyobb százalékban (15%), de mindkét településen jóval nagyobb a római katolikusok aránya. A vallásuk tekintetében nem nyilatkozók száma szinte minden településen magas (12-23%), de ez megfelel az országos átlagnak, ha a települések méretét is figyelembe vesszük. A magukat felekezeten kívülinek valók aránya viszont alacsony.

Adorjánháza	római katolikus 31,5%, református 39,7%, evangélikus 15,1%, felekezeten kívüli 6% 7,1% nem nyilatkozott
Csögle	római katolikus 21%, református 43,1%, evangélikus 8,7%, felekezeten kívüli 5,3% 21,5% nem nyilatkozott
Egeralja	római katolikus 28,6%, református 51,4%, evangélikus 10,6%, felekezeten kívüli 2% 7,3% nem nyilatkozott
Iszkáz	római katolikus 73,1%, református 5,7%, evangélikus 2,3%, felekezeten kívüli 3,1% 15,6% nem nyilatkozott
Kamond	római katolikus 54%, református 4,7%, evangélikus 12,6%, görögkatolikus 0,2%, felekezeten kívüli 6,8%

¹²Forrás: KSH - Helyiségnévtár

Karakószörcsök	21,3% nem nyilatkozott római katolikus 57,6%, evangélikus 15,2%, református 4,5%, felekezeten kívüli 4,5%
Kerta	17,8% nem nyilatkozott római katolikus 65,2%, református 3,6%, evangélikus 7%, görögkatolikus 0,2%, felekezeten kívüli 0,5%
Kiscsősz	23,6% nem nyilatkozott római katolikus 76%, református 2,9%, evangélikus 2,9%, felekezeten kívüli 2,9%
Kispirit	12,5% nem nyilatkozott római katolikus 30,8%, református 34,6%, evangélikus 12,8%, felekezeten kívüli 1,3%
Nagypirit	19,2% nem nyilatkozott római katolikus 18,1%, református 61,2%, evangélikus 10,8%, felekezeten kívüli 0,8%, 8,5% nem nyilatkozott

Helyi értékek

A település jelképére és a helyi értékekre is rákérdeztünk minden faluban. **Adorjánházán** az I. Világháború áldozatainak emlékére állított Turul madaras emlékművet mondta minden válaszadó a falu jelképének. Mellette még a homoktövis ültetvény kapott említést. Nevezetes épületként a településen 2 személy említette a templomokat és a paplakot, 1 fő pedig Árvai Gábor tanító házát. A híres személyre vonatkozó kérdésnél Nagy Lajos neve hangzott el, aki megírta a település történetét.

Csöglén a település jelképének a címet és a református templomot tartják a válaszadók. A településsel kapcsolatos történetek, anekdoták kérdésre többféle választ is kaptunk, miszerint „a török háborúk alatt Csögle határában és környékén rejtőzködtek a katonák a lápos területeken.” és „a falu története a honfoglalásig nyúlik vissza.” mondta büszkén a megkérdezett fiatal. Egy helyi szólásra is ráakadtunk: „Pokolba szállt, mint a csöglei könyörgés!”, és a következő történet kapcsolódik hozzá: „...könyörögni mentek az idős asszonyok a templomba, de előtte mindig betértek a kocsmába inni pár szíverősítőt. Ebből

kifolyólag mindig lekésték a könyörgést.”- emlékezett vissza egy idősebb csöglei. Híres emberből is akadt bőven a csögleiek emlékezetében: dr. Molnár Sándor, dr. Prikkel Jolán, Székely János, Józsa Károly, Józsa Benő, dr. Papp Árpád, Prof. Fabinyi Tibor, Hetyési Zsolt,

Egeralja településen nagyon különböző jelképeket mondtak a megkérdezettek: égerfa, zászló, játszótér, templom. Nevezetes épületként a templom, a múzeum és a szálláshely kapott említést. Neves személyként pedig Szalóky Károlyt, mint festőt és írókat mondta a válaszadók 67%-a, illetve Nagy Lajosra is büszkék.

Iszkázon minden megkérdezett szerint Nagy László szülőháza a leghangsúlyosabb érték. Mint épület, mint közösségi helyszín, mint nevezetesség több kérdésre is az emlékház jött feleletként a falubeliektől. Az emlékház mellett a kastély és a kúria is kapott említést, de csak az emlékház után. Jelképként a patkó és a címer is megjelent. Érdekes kifejezésekkel is találkozhatunk Iszkázon: „Megvárlak, mint Pali bácsi a kakasát.”, vagy „Három iszkázi asszony egy vásár.” Mint jelentős történetet, népszokást a regölést mondta több megkérdezett, illetve híres emberből is akadt: Nagy László, Ágh István, Hofi Géza, Peszmez József, Savanyú Jóska

Kamond jellegzetes épülete a kastély, mely szociális otthonként működik, illetve a helytörténeti gyűjtemény. Ismert, híres személyként a Komjáti család neve hangzott el.

Karakószörcsök jelképe a megkérdezettek szerint a falu címere, jellegzetes épülete pedig a két templom és a tájház. A településsel kapcsolatos történetként a falu nevének eredetéről szóló monda jutott az válaszadó eszébe, míg másnál a „szegszörcsöki gyerek vagyok” kifejezést is feljegyeztük. Híres személyekként pedig a következő nevek hangzottak el: Honvédő Eszter táncművész, Szabó Tibor.

Kertán a település jelképére vonatkozó kérdésre inkább tulajdonságok érkeztek válaszként, mint kézzel fogható jelképek, mint például az összefogás. Nevezetességeként a katolikus templom, az iskolai kiállítás, a felújított kultúrház, a helytörténeti gyűjtemény és Tornai Ilona épületei kerültek a felsorolásba. Egy érdekes anekdotát is megismerhettünk: „id. Szőke Lajossal készített interjút egy városi újságíró, s mondta neki, hogy ő biztos nem lépett még ki a faluból. Mire ő válaszolta: - Dehogynem. Már kétszer voltam Amerikába.” Híres embernek pedig Dukai Istvánt, Süle Sándort, Bartalics Imrét, Végh Gusztávot és Sallai Flóriánt mondták.

Kiscsős jelképe – a megkérdezettek szerint – a falumúzeum és a település zászlója. Nevezetes épületnek tekintik a kézműves alkotóházat, és a település hírét vivő személy minden megkérdezettnél Kovács Norbert (Cimbi), a település jelenlegi polgármestere.

Kispirit kérdőívvel felkeresett lakói Kertához hasonlóan jelképként a gyönyörű tájat és a nyugalmat gondolták. Nevezetes épület a volt iskolaépület és a kovácműhely. A csárdával kapcsolatos történetben a környékbeli betyárok és Sobri Jóska is felbukkant, de az is kiderült, hogy az iskolaépület gerendáiba latin szövegeket véstek az elődök. Az is szóba került, hogy „sokan összetévesztik a település nevét az ásvánnyal, és keresik az összefüggést, pedig nincs összefüggés.”- állítja az egyik helyi lakos. A település hírét, nevét öregbítő személy Dama Elemér.

Nagypirit jelképének a megkérdezett helyiek a templomot, a teheneket, a 60 éves artézi kutat és a falu kertészetét tartották. A templom a nevezetes épületre vonatkozó kérdésnél is megjelent egyeduralkodó válaszként. A válaszadóktól hallottunk a „Pered mondáról”, ami a település nevének eredetére világít rá, arról, hogy 6 -féle Burján család lakta hajdanán a falut, és a török időkben élő mocsári emberekről. Egy érdekes kifejezést is hallottunk: „Nekidültek, mint Piritiek a ködnek.” Innen jön a ködök jelző is, amit többen említettek a település lakóira vonatkoztatva. Híres személyként Bolla Vincze lelkész nevét mondták a 17-es kérdéshez.

Jellemző kifejezésként szinte minden településen a „Bozótiak”, „Bozótiak vagyunk”, „Bozót falva”, „vízen túli” megkülönböztető kifejezéseket említették a válaszadók, közülük is inkább az idősebb korosztályhoz tartozók.

Gasztronómia

A **jellegzetes ételeknél** adott válaszok is a tájegységre mutatnak, tehát néhány kivételtől eltekintve nem faluspecifikusak. Kiscsősön egyedülként említették a megkérdezettek a nyújtott köttöt. Nagypiriten a tyúk pörköltet, Csöglén a bugyelláris pogácsát és a habart babot. A többi étel neve vegyesen hangzott el a településeken: a cicege, vadvörkölt, kukorica prósza, kukorica kása, pörkölt torta, gombócos káposzta, babos káposzta, krumpli leves, rétesek (nyújtott és hajtogatott), tócsi.

Tájékozódási csatornák

A megkérdezettek közel fele, azaz 48%-a 0 könyvet olvasott az elmúlt 1 évben, viszont 72%-a naponta vagy naponta többször is nézi a televíziót. A napi internetezők a válaszadók 79,6%-át teszik ki, ami a korcsoportos megoszlással összevetve azt mutatja, hogy a 65 év felettiek egyáltalán nem használják az online teret, míg a fiatalok naponta többször is. Tehát a fiatalabbaknál az elsődleges hír-, és ismeretszerzési csatorna ma már az internet, és ahogy megyünk az idősebb korosztály felé, úgy tolódik el a hangsúly a TV nézés felé.

Mennyire elégedett...?

Az elégedettséget egy 4 fokú skálán mértük, ahol 1-nagyon elégedetlen vagyok, 4-teljesen elégedett vagyok kategóriák között mozoghattak a válaszadók, így a legalacsonyabb átlag érték az 1, a legmagasabb átlag pedig a 4 lehet. A 10 települést és a 6 alkérdést összegző átlagokból kérdésenként a legmagasabb értéket elérő falukat emelem ki.

...kulturális élettel	Karakószöröcsök, Kiscsősz	4
	Kamond	3,67
	Egeralja	3,5
...közbiztonsággal	Kamond, Kiscsősz	4
	Iszkáz	3,83
	Kerta	3,75
...tömegközlekedéssel	Egeralja	3,5
	Csögle	3,2
	Iszkáz, Karakószöröcsök	3
...falu vezetéssel	Kamond, Kiscsősz	4
	Egeralja	3,8
	Karakószöröcsök	3,6
...a vallási élettel	Kiscsősz	4

	Adorjánháza, Nagypirit	3,6
	Kamond	3,5
...munkalehetőséggel	Kamond, Kiscsősz	4
	Egeralja	3,6
	Kerta, Nagypirit	2,8

Összességében elmondhatjuk, hogy a 65 év fölötti korcsoport elégedettebb a jelenlegi állapotokkal, mint a fiatalabb korcsoportba tartozók. A kérdéskörönként összesített átlagok közül a tömegközlekedéssel (2,9) és a helybeni munkalehetőségekkel (2,4) kapcsolatban a legelégedetlenebbek az emberek. A legelégedettebbek pedig a közbiztonság (3,5) tekintetében.

A mit hiányol a települése életéből és mitől érezné jobban magát kérdésekre adott válaszokat 3 nagy csoportba sorolhatjuk.

1. A világjárvány miatti megszorításokkal összefüggő hiányérzet: több rendezvény legyen, újra beinduljon az aktív, közösségi élet, legyen összetartás, stb.
2. Infrastrukturális hiányosságok: legyen járda, bölcsőde, bolt, kocsma, szórakozó hely, játszótér, futball pálya, sportolási lehetőség, sokkal jobb tömegközlekedés, stb.
3. Az emocionális, inkább egyéni, mint közösségi vágyak: legyen csend, „túl sokan laknak itt”, az emberekkel való törődés, „ha 50 évesen nyugdíjas lehetnék”.

A kutatás összességében egy fejlődő és fejlődni akaró tájegységképet mutat. Az itt lakók szeretnek itt élni, és szívesen tesznek a településükért. Az értékek feldolgozásának folyamatával és népszerűsítésével erősíthető a helyi identitás, és a közös gondolkodással előbb-utóbb minden közösséget megtartó és erősítő elképzelés valóra válhat.

Végezetül

Az egyesületről írták¹³

Külföldi partnerek

Kanada

Szervusz Cimb!

Napok óta vajúdok. Írjak? Ne írjak? Minek? Csakhogy ne felejtsek el mindent, ami volt? Talán. Talán csak azért. De most, hogy látom a betűket, Élő Forrás, úgy érzem, hogy írnom kell. Nekem, aki még élt igazi Magyar Faluban. Wilson és Clémenceau hullamérge ugyan már keringett a világ, de főleg Európa ereiben, de még volt Magyar Falu. A kertünk végiben volt egy csicsókás. Abból eredt az árok, ami átment a gyümölcsösön, onnan egy híd alatt át a Szent István utcán, aztán Szentgyörgyiék meg Harasziék között a Király utcán át a Csihari rétig, ahol már lehetett csikászni, egészen le Kaposig. Egy „küvesutunk” is volt, a Kurdi állomástól a falunk közepéig, hét kilométer. Onnan északra Tamási, Nagykónyi, Kocsola, föl a Koppány vidéke felé csak földutak.

Nem volt kicsi falu, két és félezer lélekkel, jó földekkel mindene megvolt. Villany már volt a faluban, de még petróleumlámpa is volt bőven. Rádió nemigen. Nóta igen, bőven. Mindenkinek volt kedvenc nótája. Mindenki dúdolt, füttyörészett énekelt, csak úgy magának ahogy tudott. Hol szomorút, hol vidámat ahogy az élet hozta. Nagyon sok nótát tudtunk. Én még mindig főleg abból élek, ami gyerekkoromban ragadt rám.

A legények húsz évesen bevonultak katonának, három év után hazajöttek családot nevelni a földjeiken. A Jövő ott volt helyben! Nem kellett máshova menni érte.

Aztán. Hát aztán megjött a háború. Kaptunk csirkefogókat feketében, zöldben, vörösben, sárgában. Egyik kutya másik eb. Az Embert termelőből fogyasztóvá züllesztették. Az én falum elveszett. Megvan még ugyan, de csak az árnyéka.

¹³ A levelek szövegében csak a megértést nehezítő gépelési, helyesírási, grammatikai hibák kerültek kijavításra.

De milyen szomorú árnyék. Engem elkapott a szél, körbe fűjt a fél világon, elmúltam negyven éves mire a régi falusi nóták visszahoztak oda, ahova való vagyok. Elkezdtem magyar néptáncot táncolni. Otthont találtam! Elkapott a gépszíj!

Szatmárral kezdtük. Az első Nyugat-kanadai Magyar Néptánc Fesztiválon Vancouverben Béres István koreográfiával a Mikepércsi csárdást táncoltuk. Onnan aztán neki a sűrűjének. Sok otthoni jó barát, néptáncos, zenész segítségével, amit lehetett a Nyitrától Moldváig, az Órségtől Munkácsig, ami jött, bele! Amatőrök voltunk. Nem versenyeztünk. A tizenhárom csapat Winnipegből Victoriáig egy szív volt, az is maradt. Drukkoltunk egymásnak, segítettük egymást. Most az idén láttad a negyvenediket. Ez már nemcsak táncfesztivál volt, hanem Nyugat-kanadai Magyar Néphagyomány Fesztivál. Eddig jutottuk.

Hosszú idő. Persze volt közben zötyögés is, rázás is. Anélkül nincs. Nyolcvanhatban a Társaskör kidobott bennünket azzal, hogy kommunisták vagyunk, mert otthonról kapjuk az anyagot. Bizony az emberi butaság nagy erő. Van is belőle elég, de ilyen az élet. A saját lábunkra álltunk s most is azon állunk, de már elsimultak a dolgok a Társaskörrel is. Együtt dolgozunk.

Lassacskán kikoptam a táncból. Már csak muzsikálgatok. Titeket csak talán tíz éve ismerlek. Figyellek benneteket és örül a lelkem. Pontosan azt csináljátok, amit és pontosan úgy, ahogyan kell. Úgy érzem Argentínától Ausztrálián át és Winnipegből Victoriáig sokan vagyunk veletek.

Kiscsösz! Úgy érzem az én falum is. Én a szüleim hamvait a gyulaji erdőben szórtam szét. Otthon vannak. Most már lassan az enyémeik kerülnek szétszórásra. Ki szórja szét? Hova? Talán a szél. Hova esik? Nem számít! Földlakó vagyok, de a nyelvem, a nótám és a lelkem magyar. Mindig megtalálja, ha mást nem Kiscsöszt és én otthon leszek.

Cimbi, Testvérem! Beával és a két gyönyörű kis taknyossal együtt szeretettel ölel:

Apt Kamill

Kárpátalja

A Kárpát-medencei népfőiskolai mozgalom kialakítása kapcsán szervezett Lakiteleki találkozók alkalmával volt szerencsénk megismerkedni Kovács Norberttel és feleségével, Beával. Hamar megtaláltuk a közös hangot. A Kárpátaljai Népfőiskolai Egyesület 2014-ben táncházmozgalmat szeretett volna indítani Kárpátalján, ehhez kaptunk szakmai segítséget az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesülettől. Azóta több alkalommal szerveztünk közös programot Kárpátalján. Cimbi és barátai számtalan alkalommal bizonyították, hogy sorsközösséget éreznek a határon túli magyarokkal. Kárpátaljai közösségünk tisztelettel és szeretettel fogadja őket mindig, hiszen előadásaik élő forrásból táplálkoznak, identitásmegtartó és erősítő hatásuk a közönség számára katartikus élményt nyújtanak. Isten áldását kérjük további munkájukra!

Molnár Eleonóra

Kárpátaljai Népfőiskolai Egyesület elnök

Svédország

Kedves Cimbi!

Ma jött a hír, hogy az IKEA alapítója Ingvar Kamprad meghalt 91 éves korában, az egész ország gyászolja, én pedig boldog vagyok, hogy egy IKEA-s csoportom utazása annyira jól sikerült nekik, akik mind hosszú éveket dolgoztak az IKEA-nál és nagyon szerették főnököket és most az egész falujuk mély gyászban búcsúzik tőle! Soha nem felejttem el, hogy lóháton fogadta őket és az egész csoport mennyire meg volt elégedve, velem együtt! Ilyet még soha nem éltek át! Már akartam írni, mikor láttam a Duna TV-ben a Parlamentben táncolni, kedves feleségét megölelve a tánc végén, nagyon tetszett! Igazán örülök, hogy megismerhettem és azóta is látom, hogy milyen népszerű a TV-ben Marcsi programjában, a Felszállott a Pávában tanítványaival! Remélem jól vannak és sikeres lesz ez az év is Mindnyájuknak!

Ebben a reményben küldöm soraimat szívélyes üdvözzel:

Ilona Alterfors Stockholm

Németország

Kedves Cimb!

Már régóta kísérem tevékenységeidet a körlevélén keresztül, amit a külföldön működő együttesvezetőknek küldesz. Megmondom őszintén, hogy sok hasonló anyag került eléem olvasásra, de a tiéd, tietek nagyon-nagyon megfogott. Nagyon jó programokat szerveztek a térségekben és ez motivál, ötletekkel gazdagít a saját programjaink bővítése szempontjából.

Henics Tamás soraival egyetértve valóban az a legfontosabb számomra is, hogy a hagyományainkat meg tudjuk élni azokban a közegekben, ahol élünk. Ehez természetesen sok-sok szervezési munka szükséges, meg persze emberanyag. Ha mind a kettő megvan, akkor ilyen egyesületeknek köszönhetően, mint amilyen a Tietek is, sikeresebben el lehet érni azt, hogy a hagyományt át sikerül menteni a következő nemzedékekre. Ez számomra a legfontosabb feladat. Megőrizni és továbbadni az elődeink népi kultúráját, hagyományát.

Milyen egyszerű ezeket a szavakat papírra vetni, de viszont milyen nehéz ezt megvalósítani. Ezen dolgozunk mi is itt Stuttgartban és még nagyon sok más együttesvezető világszerte. Köszönjük, hogy részt vettetek a tavalyi stuttgarti néptáncfesztiválon és szakmai tudásotokkal segítettétek a Nyugat-Európában működő táncegyüttesek munkáját!

Találkozunk Kiscsöszön a Táncháztalálkozó után!

Barátilag:

Kemény József „Öcsi”

Stuttgart

Ausztria

Szia, Cimbi!

Alföldi falusi származásom ellenére az osztrák fővárosban ismerkedtem meg a magyar néptáncsal. Itt belecsöppentem a Napraforgók Bécsi Magyar Táncegyüttes életébe, immáron tíz éve. Néptáncsoportunk Bécsben képviseli a magyar kultúrát, szívesen fellépünk különféle rendezvényeken, határokon innen és túl, illetve a saját magunk által szervezett Bécsi Táncháztalálkozó-n is. De a legnagyobb fellépésünk (közönségszám, színpadméret, résztvevők számának tekintetében) mégiscsak a Minden Magyarok Tánca, a budapesti THT-n.¹⁴ Cimbiék meghívására csoportunk már a kezdetektől részt vesz ezen a nemes eseményen. Számunkra ez az év egyik kiemelt programja. Lélegzetelállító élmény az Arénában fellépni. Ilyesmi csak a profi táncosoknak adatik meg. Mi amatőrök vagyunk, de az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesületnek köszönhetően mi is részesülünk ebben a csodában. Ezen kívül rendszeres látogatók vagyunk Kiscsöszön, ahol mindig olyan érzésünk van, mintha otthon lennénk. Ez köszönhető a szívélyes vendéglátásnak és hogy rengeteg baráttal találkozunk, s kötünk újabb ismeretségeket.

Az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület nemcsak hagyományőrző, de hagyományteremtő is egyben. Munkájukat nagyra értékeljük s amiben tudunk nagyon szívesen együttműködünk velük. Hisz a céljaink közősek, megőrizni és éltetni a magyar népi kultúrát országhatároktól függetlenül. Ez egy olyan érték, amibe kapaszkodhatunk a mai torzult értékrendekkel rendelkező modern világunkban. Ezért kell minél szélesebb körben terjeszteni. Ezt az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület magas szinten műveli, kívánunk hozzá sok erőt, kitartást, támogatást.

Tisztelettel:

Mizsei Richárd, Napraforgók

Bécs

¹⁴ Táncháztalálkozó

Magyarország

Az Élő Forrás Hagyományörző Egyesülettel megalakulása óta tartjuk a kapcsolatot. Emberi és szakmai együttműködések gazdagítják közösségeinket. Sok közös élmény fűz bennünket Kiscsőszhez. Felejthetetlenek az edzőtáboraink, ahol a gyermekeink igazi falusi környezetben élhettek, tanulhattak, tapasztalhattak. Volt, akit a lovak, kutyák, volt, akit a malacok mellől alig lehetett elrángatni a foglalkozásokra. De emlékezetesek a lovaskocsikázások, az akadályversenyek, métabajnokságok, a békagyűjtés, a cincérűzés is. És még sorolhatnám...

Ám a helyszín adta lehetőségeken kívül az emberi hozzáállás az, amit szeretnék kiemelni, szeretettel gondolunk Tibor bácsira, aki mindig jött és rakta a kályhát, mert a kisgyerekeknek februárban meleg kell a próbateremben, a velünk együtt éjszakázó házigazdákra, a kedves kiszolgálásra, a finom ételekre és főleg a kiváló szakmai tudással rendelkező oktatókra. Mindenki tette a maga dolgát legjobb tudása szerint. Főként emberséget kaptunk mindnyájuktól!

Kiscsősz nyugalma, és mégis pörgése segít kiszakadnunk a hétköznapi forgatagából. Szívesen jártunk megmérettetésekre, mert tudtuk, hogy tanítványaink munkájához támogató szakmai bírálatokat kapunk és megtalálják mindenkiben azt, ami dicséretet érdemel. Kiváló szakemberekkel, táncosokkal és zenészekkel találkoztunk a programokon. Az Élő Forrás Hagyományörző Egyesületnek köszönhetően az egész falu barátként fogad bennünket. Bízunk abban, hogy az elkövetkező évtizedekben is megmarad egymás iránti tiszteletünk, barátságunk, segítőkészségünk.

Pintér Katalin

Litéri Zöldág Kulturális Egyesület

A Fekete Sereg Ifjúsági Egyesület és az

Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület együttműködése

Mikor elkezdetem gondolkodni, hogy mi is történt 2004-ben, kezdtek visszajönni a közös emlékek. Emlékszem, ebben az évben lettünk együtt tagjai Cimbivel a Nemzeti Civil Alapprogram Közép-dunántúli Regionális Kollégiumának. Rendszeresen jártunk Tatabányára kollégiumi ülésekre öt éven át, így a közel kétórás utazás alatt volt időnk beszélgetni. Az első évben nagy örömmel mesélte Cimbi, hogy most alapítják meg az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesületet.

Egyik első közös együttműködésünk az Élő Forrással 2005-ben volt. Ebben az évben fogadtunk egy 50 fős EuroMediterrán ifjúsági cserét, ahol algériai, izraeli, spanyol, svéd és magyar fiatalok találkoztak. Ez volt az első alkalom, ahol arab és zsidó ifjak egy ifjúsági cserén vett[ek] részt Magyarországon. Nagy figyelem kísérte a programunkat. Ebbe a programba hívtuk meg Cimbit és Beát, akik táncházat tartottak nekünk Révfülöpön és egy kicsit meséltek nekünk a magyar néptáncról és a magyar kultúráról. Mivel, mint általában mindenhol, nálunk is nagyon nagy sikerük volt, így arra gondoltunk, ha lesz nálunk csoport, akkor hívni fogjuk az Élő Forrást. Később már nemcsak hívtuk őket Nagyvázsönyba, hanem vittünk is csoportot a Pajtafesztiválra vagy egyszerűen csak Kiscsősre, tanulmányútra. Legutóbb 2019 februárjában jártunk Kiscsősön argentin, uruguayi, paraguayi, francia és portugál ifjúsági és turisztikai szakemberekkel. Látogatásunk célja az Élő Forrás munkájának a megismerése, a magyar fenntartható vidéki turizmus jó példájának élőben való megismerése volt.

Egyesületünk nemzetközi ifjúsági munkával és az önkéntesség népszerűsítésével foglalkozik, ha tehetjük, szinte minden csoportunkkal ellátogatunk Kiscsősre és terjesztjük az Élő Forrás példaértékű munkáját itthon és a nagyvilágban.

Néhány kicsit személyesebb gondolat. Egyesültünkhöz tavaly ellátogatott egy paraguayi egyetemi tanár, aki életében először járt Európában. Az idei évben újra eljött Magyarországra, azt mondta azért, mert neki Magyarország a második otthonává vált, itt olyan kedves emberek élnek, akik még a saját otthonukba is elvitték. Őt ez annyira megérintette, hogy azóta Magyarország a második otthona.

Saját otthonok bemutatásainak egyike, talán nem meglepően Kiscsősön történt, Cimbiék lakásában. Mi, akik nem vagyunk néptáncosok, de nagyon szeretjük a néptáncot,

nagy örömmel működünk együtt az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesülettel és annak minden tagjával, hiszen nagyon kedves, jószívű, jóérzésű emberek az egyesület tagjai, munkatársai, önkéntesei és bármikor is érkezünk Kiscsőszre, mindig szívesen látott vendégek, barátok vagyunk. Tudom, Cimbi nem személyes méltatást vár, de azt gondolom, nehéz úgy írni, az Élő Forrás[ról] vagy bármilyen szervezetről is, hogy ne legyen mögötte az-az ember, azok az emberek, akik a szívüket adják az értékekhez. Mi nagyon hálásak vagyunk, hogy most már tudjuk is, hogy az Élő Forrással, Beával, Cimbivel és nagyon kedves munkatársaikkal 15 éve tart az együttműködésünk. A közös munkának nincs vége, csak egy mérföldkőhöz érkeztünk. Folytatás következik, talán még határon túl is.

Kandikó Rita

Fekete Sereg Ifjúsági Egyesület

Nagyvázsony

Kedves Cimbi Barátom!

Ez egy (pros)pektív írás lesz. De megteszem, mert nagyon nagyra értékelem azt, amit mívelsz, míveltek. Amit tesztek ti ott a Somló-hegy aljában. Prospektív abban az értelemben, hogy nem voltatok még nálunk, ám mi sem nálatok. De ez nem baj! Ismerjük egymást és ebből fakad az is, hogy úgy érzem, mintha jártunk volna egymásnál. Miért van ez? Azért, mert pontosan ugyanaz a lelkület mozgat bennünket (Kiscsősz – Ladikos), amiben szentül hiszünk, amiért érdemes a fölös (ha van ilyen) energiáinkat mozgatni. Mit is csinálunk valójában? Azt, amit az öregeink is tettek, szeretettel és tettel adni, ami a mienk. Amibe beleszülettünk, amiben igazából a legjobban érezzük magunkat. Mehetünk bármerre a világban, lehetünk felvértezve bár akármilyen tudománnyal, beszélhetünk sok nyelvet, a végén mindig ott vagyunk a saját örökségünkkel, azzal, amik mi vagyunk. Na, ha ezzel tisztában vagyunk és büszkén tudjuk viselni, tolmácsolni, megélni, akkor és csak akkor vagyunk ÖNMAGUNK, büszkén és szeretetteljesen. Csak az az ember tud szeretetet, békét és megértést terjeszteni, aki tisztában van saját örökségével. Számomra az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület ezt közvetítette mindig is. Nagy köszönet érte!

Henics Tamás Ladikos Közhasznú Alapítvány

Kivonat az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület alapszabályából

Az Egyesület célja összefoglalóan:

A népi műveltség egészére vonatkozó értékfeltáró, közvetítő és örökítő tevékenység országos és Kárpát-medencei helyzetének javítása, támogatása, megismertetése. (A Kárpát-medencei kultúra ősi gyökereiből eredő szellemi, tárgyi alkotások és azok alkotóinak megismertetése, különös tekintettel a népzene, néptánc, néprajz, folklórtörténet, a magyarságtörténet, a hagyománytörténet körében született alkotásokra, ezek alkotóira. Legfőbb célnak tekintjük a kutató- és gyűjtőmunkák által eddig feltárt, valamint a jövőben feltárandó archaikus és autentikus népzenei, néptánc, kézműves, néprajzi kincseink megtartását, integrálását azáltal, hogy élő láncot alkosson, hiteles forrásból merítők tanító és művészeti munkája az előadások vagy táncházak, műhelymunka, fesztiválok révén.)

Részletesen:

1. Hagyományos népi kultúránk ápolása, bemutatása, megismertetése, ismeretségének, megbecsültségének növekedése, társadalmi helyzetének javítása. A fenti célok megvalósítását célzó programok, rendezvények, események tervezése, szervezése, rendezése. Az intézményes keretek kialakítása, biztosítása.
2. Kulturális hagyományokat összegyűjtő kutatói, feldolgozó munkák szervezése, lebonyolítása.
3. A népi kultúra és az ahhoz kapcsolódó tárgyak oktatásának elősegítése, a népi kultúra oktatásbeli helyzetének javítása.
4. Szervezők összefogása. A népi kultúra ápolói, szervezői, bemutatói, oktatói számára fórum, tapasztalatcsere, szakmai találkozó, továbbképzés, konferencia szervezése.
5. A preambulumban megfogalmazott általános céloknak megfelelően információs és tanácsadó szolgálat megszervezése, mely mindenki számára elérhető.
6. Az élő hagyomány ápolásának támogatása.
7. Helyi és regionális kezdeményezések támogatása, összefogása és képviselése.
8. Az Egyesület műhelyeiben képződött eredmények és következtetések megfogalmazása és továbbítása a helyi, regionális és országos intézmények felé.
9. A fenti célok megvalósítása érdekében kiadványok megjelentetése, terjesztése, ilyen jellegű művek támogatása.

10. Együttműködés és kapcsolattartás a területen működő civil szervezetekkel és intézményekkel.
11. Az egyesületi célok megvalósítása érdekében országos hálózat kialakítása és működtetése, ezzel foglalkozó közösségek munkájának összehangolása.
12. Népfőiskolák szervezése és működtetése az 1997. évi CXL tv-ben foglaltaknak megfelelően.

Kiscsász

2022

www.hidakforum.hu

www.eloforras.eu

eloforras@iplus.hu

+36 88/220 156

8494 Kiscsász, Kossuth u. 47.